

PŘEKLADATELSKÁ SOUTĚŽ PO STOPÁCH GRIGORA LENKOVA 2012

Soutěžní knihy – informace a ukázky

Autor: Ajvaz Michal

Název: Lucemburská zahrada

Nakladatelství: Druhé město,

Soutěž: Magnesia Litera 2012 – Kniha roku

Anotace:

Poslední próza Michala Ajvaze byla vyhlášena knihou roku na slavnostním předávání cen Magnesia Litera 2012.

Knihy líčí sled událostí, které se během letních prázdnin přihodily pařížskému středoškolskému učitelovi Paulovi v důsledku toho, že v okamžiku nesoustředěnosti položil ruku na nesprávné klávesy počítače a napsal jedno slovo špatně: kvůli této chybě prožije nejšťastnější a nejstrašnější chvíle svého života. Děj knihy se odehrává v Paříži, v Nice a v Nantes, ve státě New York, v Moskvě, na karibském ostrově Saint Lucia a ve vyběženém městě Lara.

Zdroj: <http://www.literarni.cz/rubriky/ukazky/proza>

Ukázka:

„A autor textu?“ připomenul Paul starému pánovi, který se rozpovídal o klidném štěstí svých dnů strávených v krámku. Dozvěděl se, že v bytě majitele krámku teď bydlí dívka, která studuje přírodní vědy, a starého pána napadlo, že by ji mohl požádat, aby roztřídila a pojmenovala kameny a aby napsala k výstavě několik slov. A Paul se podivil tomu, že není překvapen, že text napsala žena. Zároveň cítil, že rozhovor s ženou bude zcela jiný, než jak si jej před chvílí představoval; bude obtížnější, ale možná důležitější a plodnější: jestli dojde ke sporu o povahu velké řeky, s níž se dívka stejně jako on setkala, bude muset čelit námitkám přicházejícím z neznámého území, námitkám, jejichž nejzazší prameny nezná, a vůči nimž proto nebude snadné obhájit svět, který v posledních dnech našel. Cítil, že jeho nový svět by se tak mohl octnout v nebezpečí a chvíli váhal, ale pak přece jen požádal o adresu studentky. Starý pán se poprvé zarazil a začal se ošívát, protože mu nepřipadalo vhodné, aby prozrazoval jméno a adresu své nájemkyně cizímu člověku; když Paul nepřestal naléhat, vypořádal se nakonec se svým svědomím tak, že Paulovi vyhověl jen napůl: sdělil mu, že křestní jméno studentky je Claire a že ji teď o prázdninách zastihne každý den od jedenácti hodin dopoledne do večera v Café de la Nouvelle Mairie na náměstí Estrapade blízko Pantheonu.

Paul se vydal vzhůru ulicí Tournefort a za chvíli byl na Place de l'Estrapade. Nebylo to vlastně skutečné náměstí, jen prostor s trojúhelníkovým půdorysem, který vytvořila rue des Fossés-Saint-Jacques, když se počala rozšiřovat, aby se rozdělila do jiných dvou ulic, rue Lhomond a rue de l'Estrapade; na jméno náměstí si prostor činil nárok nejspíš několika stromy, malým trávníkem obehnaným nízkým kovovým plotem a asi šesti lavičkami, v jejichž středu stála malá fontánka. Na protější straně Paul uviděl okna kavárny zastíněná tmavofialovými plachtami; na chodníku před okny stálo několik stolků, u nichž nikdo neseděl. Prošel parčíkem a vstoupil dovnitř; takřka prázdnou místnost zalévalo bílé světlo, které ochladila úzká rokle náměstí, světlo pronikalo dovnitř skleněnou stěnou táhnoucí se po celé délce kavárny, leželo na stěnách a rozsvěcelo chladný lesk na deskách stolů. Vzadu u zdi seděli dva pánové, oba v šedivém saku, ale každý u jiného stolu; četli noviny, u nohou jednoho z nich ležel s hlavou na předních tlapách velký chlupatý pes. Bylo zřejmé, že ženou, za kterou Paul přišel, musí být třetí host, hubená, brýlatá dívka s dlouhými světlými vlasy, v džínách a černém tričku, která seděla u okna a skláněla se s tužkou v ruce nad tlustou knihou. V místnosti zvučelo přátelské ticho, upravené z šelestění novin, oddychování psa a cinkání nádobí, které se ozyvalo z místnosti za výčepním pultem.

Paul chvíli stál u vchodu a blaženě tichu naslouchal. Posadil se blízko studentky a díval se přes lesklé desky dvou stolů na soustředěnou, zamračenou tvář, sledoval rty, které čas od času neslyšně vymodelovaly některé ze slov, jež dívka četla, jako by ještě potřebovala ověřit si slovo a rozhodnout o jeho váze tím, že se lehce dotkne jeho těla, pozoroval neklidnou ruku rýsující hrotem tužky do vzduchu neviditelné čmáranice a

pak rychle vylétající vzhůru a usedající na rozevřené stránky knihy jako nedočkavý ptáček, kterému otevřeli krmítko. Pozoroval ten tichý život těla, k němuž ještě patřilo vlnění záhybů na volném tričku, a musel přitom myslet na Nil úzkosti, jehož obraz v něm vyvstal v rue Gracieuse při čtení textu o minerálech. Je možné, ptal se sám sebe, že tahle drobná dívka, soustředěná na svou práci, je člověkem, který dokáže plout v lehké lodičce po pochmurném kalném veletoku? A musel si říci: ano, je to možné, právě život jejího těla, který dívce unikal a navazoval vztahy se světlem na zdech a na stolech, s tichými zvuky a s chvěním listů stromů za okny, byl svědectvím o čistých silách, jež nenápadně působily na dně její existence a jež se mohly stavět na odpor nebezpečným proudům.

Z kuchyně se vynořil číšník; Paul si objednal kávu. Začal přemýšlet, jak má dívku oslovit; nakonec se rozhodl pro nejjednodušší cestu, i když znamenala zradu na majiteli obchodu: šel k dívčinu stolu, a tiše, aby neroztrhl tkaninu šelestů, jí řekl, že našel její text mezi barevnými kameny v krámku a že uprosil starého pána, aby mu prozradil, kde najde jeho autorku; jako by tím chtěl potvrdit pravdivost svých slov, vytáhl z kapes kámen, který sem přinesl ze zdola z rue Gracieuse. Dívka k němu překvapeně zvedla hlavu, dívala se, udiveně a nedůvěřivě, střídavě na Paulovu tvář a na kámen, který držel v ruce, bylo vidět, že je jako napůl probuzený spáček pořád ještě ponořená do prostoru knihy, na jejíchž stránkách Paul viděl jakési složité rovnice.

V Paulovi rostly pochyby o tom, že dívce, jejíž mysl se zřejmě stále ještě vymotávala ze spleti dlouhých rovnic, dokáže vysvětlit, proč ji vlastně oslovil. Stál vedle jejího stolku a připadal si jako žák před katedrou, mluvil o svém zážitku z Lucemburské zahrady a o tom, jak byl překvapen, když zjistil, že se text, který četl v krámku, zvláštním způsobem vztahuje, k tomu, co prožil, ale hned mu to připadalo nedostatečné a snažil se svá slova vysvětlit, přitom se zapléтал stále více do svých vět, pak si zase řekl, že bude nejlepší, když se vrátí na úplný začátek a vyprávěl o zvonění mobilu na ulici, které způsobilo, že položil prsty na nesprávné klávesy, o Rossovi, jeho umělé písničce a záhadném Okitubisovi, takže po tom všem vysvětlování studentka, která se na něj stále ze zdola zkoumavě dívala, už patrně nerozuměla vůbec ničemu. Když došel ke konečnému přesvědčení, že dívka z jeho řeči nepochopila ani slovo, rozhodl se, že to vzdá. „Promiňte, nemá to asi smysl,“ řekl. „Nezlobte se na mne, že jsem vás vyrušil.“

V tu chvíli dívka zavřela knihu, třebaže ještě nechala mezi stránkami prst, a řekla: „Nebojte se, myslím, že jsem vám rozuměla docela dobře: našel jste poklad a bojíte se, že o něj kvůli mně přijdete.“

Paul chvíli přemýšlel a pak prikývl. „Ano, vyjádřila jste to celkem přesně.“

„Musím se tedy omluvit spíš já vám,“ řekla dívka. „Ten nešťastný text k výstavě jsem vůbec neměla psát. Někdy se mi stává, že se nechám unést slovy; chci je zkrotit, ale pak mám najednou pocit, že na to nemám právo, protože mi ta slova nepatří... Měla jsem předtuchu, že to, co jsem napsala, způsobí potíže, ale uklidňovala jsem se tím, že se nemůže nic stát, když text bude ležet na komodě v krámku, kam kromě jedné staré paní nikdo nechodí.“

Kdyby se v mém životě nevynořil Okitubis, také bych tam nikdy nevstoupil, pomyslel si Paul.

Autor: **Andronikova Hana**

Název: **Nebe nemá dno**

Nakladatelství: **Odeon, 2010**

Soutěž a ocenění:

Cena Josefa Škoverckého 2011 – nominace

Magnesia Litera 2011 – Cena čtenářů

Anotace:

Ani stopy po očekávané společenskohistorické látce, jakou nabídl ceněný debut Zvuk slunečních hodin: autorka přináší intimní, osobní příběh s hlubokým myšlenkovým kontextem. Jde o ohrožení rakovinou a vyrovnávání se se smrtelností. Hrdinka knihy dává překvapivě přednost cestě do peruánské džungle a vystaví jejímu působení svůj nepřipravený organismus. Líčí existenci v džungli mezi lidmi, kteří žijí v podřízenosti zákonům expanzivní přírody, ve víře v moudrost a moc šamanů. Nebe nemá dno je sugestivní příběh, jehož styl a jazyk jako by vyrůstaly ze spletnosti lián. Vypravěčka se vrací domů nevyлечena, ale s cenným poznáním, jak je smrt součástí života, jak čelit strachu: nebát se jím projít. V napětí mezi intuitivní vírou a exaktní racionalitou (stálé paralely života s kvantovou fyzikou) vítězí to druhé, ale lekce z džungle se neztrácí. Andronikova zvolila poutavý, originální a autentický způsob vyprávění, který důsledně podřizuje tomu, kde, s kým a v jaké chvíli sdílí život. V džungli teče proud řeči bohatě vrstvené, u počítače s přáteli na dálku na kost osekané větvy; přiznaný vliv elektronické komunikace.

Zdroj: <http://www.magnesia-litera.cz/archive/>

Ukázka:

6.6. Ho tibio

při dietě bez soli se v těle něco mění. čeká, až dopadne na dno, že se odrazí, ale dno se pod ní prolomí a zase padá, pod posledním dnem je další dno. a co když to žádné dno nemá? co když dna nemají dno?

projevem síly by bylo vydat se do džungle, na stezku ke kaskádám, a po ní ke studeným vodopádům, a tam mocně zařvat, zatím jen leží a prosí, bože smiluj se. kyrie eleison. křiste eleison. krleš, krleš. uklidni se, dcero, strach je žíravina, za chvíli tě sežere, takže vztyk, jde se. mačeta, klobouk, voda. vamos. párkrát si není jistá, jestli je na správné stezce, jestli trefí, protože džungle houstne, kam se podívá, tady u toho spadlého stromu se uhne mírně vlevo, zpráchnivělý pařez napravo, vybaví se jí ginderova mačeta, rychlé záseky, úlomky větví, tenhle úsek je trochu o hubu, skoro se tu nedá projít, vzdušné kořeny se proplétají s liánami, plazí se nahoru a dolů, není vidět, co je co. teď přijde ležící palma, polorozpadlý kmen, pak čvachtání, dnes víc bahna než minule, výhybka doleva, pak provazochodecký kousek, úzký kmen stromu, dolů sráz. tak se tam radši nedívej.

kluziště, člověk by neřekl, jak to bahno na podrážce holínky hezky klouže, otázka do pranice: je lepší stoupnout na mohutný kmen stromu, který leží v cestě, nebo ho raději překročit? jednoznačně přelézt, i když bude jako prase, protože dnes ji nemá kdo tahat z bryndy, jak dál? teď doopravdy netuší; měla si dělat zářezy, značky, aby našla cestu, trousit rýži nebo odvíjet nit. proč sebou nenosí fáborky? ideální by byl psychedelický sprej, na rozcestí lupuna colorada, strom učitelů, konečně někdo ukazuje kudy dál. říká se jí čarodějka, kmen vypoulený jak obří břicho, vyřezávají se z něj velikánské párové bubny, manguaré, které v džungli sloužily jako telefon; jejich dunivý zvuk spolehlivě donesl vzkaz spřáteleným kmenům do odlehlých končin, po dvou hodinách jde korytem řeky, porost okolo je příliš hustý tak musí nahoru proti proudu, klouže po kamenech, leze po kaskádách, obalená vedrem, slaná jak dýmící řeka. když to nejde korytem, prosekává si cestu podél břehu, konečně laguna, mírně probublává, paleta noni a přezrálých papají, nad ní vodopád stříbra, ama zastavuje, svléká se, ohnutý strom jí ochotně dělá věšák na šaty. před ní pět metrů vysoká stěna, skála s mechovým strništěm, přes ní padá voda. najde liánu, zatáhne, jestli ji unese; ručkuje, nohy kloužou po hladké tváři, krok sun krok pod strunami, vlhká liána a sevření dlaní, šplhá nahoru, až na malý výběžek, kde se může postavit, přes hlavu jí přepadává studený nebe, vlasy boha sivý, vypráví prastaré

mýty, protékajícím, komnaty, prostranství, ruce v jednom ohni, chytají příboj, vlnobití, zavřenýma očima vidí vnitřnosti vyfoukané ze skla, čiré a křehké orgány, vidí stromy na nebi, skála v zádech a voda v hlavě, v nohách, vlastní hlas, který není člověčí.

ještě nikdy se takhle neslyšela smát. bahenní slunce vaří v tůních a barevných solích, laguna pachů, jeskyně ověšená sny netopýrů, vlhko a tma. sedí a dívá se, nahlíží, najednou zavětrí, silný závan, pach z blízka, ptáci utnou v půli taktu a listy zkamení, nehne se ani stín, jen oči, všude okolo, tak se ukaž, šeptá to v ní, okem uvnitř hlavy se dívá, obchází, čenichá, vím, že tu někde jsi. ama naslouchá, stane se tím, kdo se na ni dívá, jeho příběh se v ni rozezná, jaguár má v očích tapetu, která odráží světlo, prochází světy, pronikne tmou, její záhyby, křivky, každé hnutí, chodí v noci po nebi, hvězdy mu skáčou do kožichu a on je vozí po obloze, vyvěšuje souhvězdí, pohybuje se jak voda a lidé ho zajímají pramálo, ví, že co je nahoře světlé, je dole temné a naopak, když chce, sestoupí dolů a v zákoutích země loví. v kožichu nosí vědomí hvězd, vypálené skvrny jejich těl, kůže je mu cítit popelem.

cestou zpět jde korytem, z kamene na kámen, tady někde už to musí být, snaží se vzpomenout, ale nedávala pozor, kudy vchází, zásadní přehmat, zanedbání bdělosti, dlouho nemůže najít vylez, strmý sráz, kterým sem vpadla, párkrát zkouší šplhat do svahu, hustý porost ji svírá, chytá za nohy, hlína se pod ní roluje, jede dolů po bříše, řítí se zpátky do řeky, jednou se málem napíchne na mačetu, hledá dál, slídí, urputně se snaží vzpomenout, kudy sem sakra vlezla, bojí se, že zatmí, že to nenajde, ani nenechala vzkaz, kam šla. kdyby se nevrátila, zjistili by to až zítra, a tady by ji těžko hledali, musí to najít, jiná možnost neexistuje, ne, ani tohle není ono. musím to najít! řve na celý prales, pár ptáků nad ní mávne křídly, někdo zakváká, kolem tisíce diváků, kteří nechápou, o co jí jde. že by to bylo tady? až na čtvrtý pokus, konečně, tak si to zapamatuj, u kamene, co vypadá jak dvoupostel, nad ním nakloněný strom s vlasy jako lípa. klouže to stejně, jako všude jinde, ale je tady víc místa a pár kmenů, kterých se může zachytit, jak se jí ulevilo, dech začal chodit dovnitř i ven. mašuruje, mírně přidává do kroku, slunce se kloní, nechtěla by tady nocovat, džungle má po těle směrovky, když je umíš číst. u lopuny doleva, na vidlici doprava, lopuna s oblými boky jak mohutný demižon, sežmolené plátky kůže, ukazuje tudy, tudy a šlápni na pedál, když se blíží k tambu, znervózní, měla by slyšet vodu, někde tu musí být potok a popadané palmy, jenže je období sucha, místo hlučného proudu jen unavený čůrek, slabě šepotá, je ráda, že jí ujela noha, na stejném kameni uklouzl ginder, když šli spolu, takže jde dobře, už je skoro doma. na provlhlých kalhotách má otisk tváře stromu, krajina jí o srdce.

celou cestu jsi se mnou, nesu tě na rameni, tohle ti chci ukázat, mami. tyhle končiny, kde je všechno jako na začátku, kde se stromy nebojí růst a ještěrky ti sedí na koleně jako děti. tvoje vůně padá z nebe, hebkost tvé kůže, na rukách neseš čas.

ukázka ze strany 127–130

Autor: **Balaban Jan**

Název: **Zeptej se táty**

Nakladatelství: **Host, 2010**

Soutěž a ocenění:

Cena Josefa Škoverckého 2011 – nominace

Magnesia Litera 2011 – kniha roku

Anotace:

Už v titulu je paradox: nemůžeme se zeptat na věci otce, který je právě po smrti. Balabán si prostřednictvím svých hrdinů s urputností klade otázky po tom, jak prožil život, jako by tušil, že mu na to nezbyvá čas. Smrt je hlavním tématem románu, ač v něm jde o vyrovnávání s minulostí, s životem v době normalizace. Vypravěč o tom vede přísný dialog především se sebou samým, a také se sourozenci. Zároveň vytváří obraz otce, který si jako lékař stanovil konečnou diagnózu. Je vystaven obvinění, že občas neposkytnul stejnou péči všem stejně potřebným. To přetrvává jako stín na jeho pověsti i po jeho smrti a Balabán nenachází jednoznačnou odpověď; ona totiž není. A tak i kdyby se stačil táty zeptat, stejně by věci přísné evangelické morálky zůstaly otevřené. Balabánův poslední, až mrazivý román je co nejupřímnější výpovědí o životě in extremis.

Zdroj: <http://www.magnesia-litera.cz/archive/>

Ukázka:

Vstát časně. Za oknem modrý inkoust noci už zlomené v den. Stalo se to před malou chvílí. Jak rád bych zase někdy byl u toho, když naše zemská kra opouští pásmo noci. Tohle zahlédnout znamená vůbec nejtít spát. Sedět u ohně celou noc. Občas přihodit poleno. Občas prohodit pár slov a pak si jen tak unaveně všimnout, že tma mezi stromy řídne. Že se šed' kmenů proměňuje v první tušení barev, z ohně je jen modrý kouř, a pak se rozhlédneš a všechno je nahé v prvním světle.

Někdy se spát nedá. Ale nespavost není to, co bdění. Je to horizontální neuróza. Traplivý druh doufání. Naléhavé očekávání, že právě v této vteřině čekání na spánek ten spánek přijde. Vteřina se prodlužuje v nesnesitelně dlouhý, ničím nedělený čas. Tak jako měsíc dnes v noci. Vplížil se na okenní tabuli zleva hodinu po půlnoci a táhl se po ní v sestupném, docela plochém oblouku až do pěti do rána, kdy zmizel za pravým okenním rámem. Kdybych spal, neviděl bych ho vůbec. Kdybych bděl a sem tam zvedl hlavu od práce nebo od knihy, viděl bych jeho terč v různých bodech na jeho dráze. Avšak nespavost mi vykreslila celou jeho dráhu jako stopu stříbrného slimáka na tmavém skle. Nerozdělený pětihodinový okamžik mi ukázal, jak se svět roztéká ve šmouhy a vesmír v slimáčí stopy, když chvíle neumí skončit.

Hans vzpomněl na otce, který trpěl nespavostí několik posledních let svého života. Stres z nemocnice, z bledých neduživých tváří a osudů lidí závislých na přístrojích. Později vlastní srdeční arytmie, prostata a hlavně úzkosti. Jestli se Kateřinina nemoc jednou vyrovná, jestli ti dva kluci, Hans a Emil, budou k čemu, nebo se zmarní, upijí a zblbnou, jak to teď nejspíš vypadá. Jestli žena Marta bude jednou šťastná, anebo bude muset jen pořád dál něco snášet a snášet. Jestli celý ten život, kterým se plazí jako vojáci v blátě pod ostnatým drátem, není marný. Jestli to pálení a svírání jednou přejde. A jestli se ještě někdy sejdeme s rodiči a s bratry, jestli budeme spolu, alespoň údělem, alespoň stejnou láskou v různých časech, až času nebude. Existuje společenství živých a mrtvých, jak o tom dětem tolikrát vykládal? Nebo je život jen pálení a svírání, jen nemyslná šmouha, stopa našeho duševního a biologického rozkladu?

A proto Hans vstal časně. Přehodil si svetr jen tak přes pyžamo, vklouzl bosýma nohama do bot, pustil psa ven a sám se šel vymočít na louku před boudou. Zajdu za roh a vidím ho mezi haluzemi ovocných stromů, veliký, mnohem větší než v noci, a bílý jako spánková kost. Dokonalý kruh. Ne, není dokonalý, už couvá, ploští se na jedné straně, a tím více připomíná lidskou lebku, kterou mi bratr Emil ukázal vyčnívat ze země z rozkopaného hrobu na městském hřbitově. Tehdy tam Emil pracoval jako pomocník. Když nemohl studovat, vymýšlel si alespoň bizarní dělnické profese. Spánek, řekl tehdy a prohlížel si lebku přivřenýma očima, to je krajina sama o sobě. Pak lebku odevzdal hrobaři, který ji spolu s ostatními ostatky předchozího nájemníka hrobu zabalil do černého hadru a položil stranou.

Hans zašel do boudy. Hodil hrst třísek na poslední žhavé uhlíky v kamnech. Zahučelo to poprvé od večera útulně. Postavil vodu na kávu a ještě jednou se šel podívat na měsíc ve větvích ovocných stromů, na ten

obraz, který bude tak těžké namalovat se všemi souvislostmi, které teď má. Byl ještě větší, blíž k obzoru a výrazně bledší. Rozpouštěl se v tom ránu jako kostka cukru.

Jsem snad náměsíčný? ptá se Hans sám sebe a fascinovaně hledí na spánkovou kost mezi bezlistými haluzemi a vrací se tunelem času. Stejná kost visela před pár lety v šest hodin ráno mezi anténami na střechách činžáků u nemocnice. Všiml si toho, až když vypnul světla auta na parkovišti před hlavním vchodem. Přijel pro tátu, který volal matce, že se mu na noční službě udělalo špatně, ať se neplaší, že si jen ráno ještě zajde na nějaké vyšetření, aby se cosi vyloučilo. A matka ihned volala Hansovi, ať pro něj zajede, protože zkrátka matka mívá tušení, která se zpravidla splňují, a tak Hans hned jel.

Dívá se na měsíc nabodnutý na anténu a ptá se, zda je to dobré, nebo špatné znamení. Je tu moc brzo, nebo se táta opozdil? Neopozdil. Šel pomalu podél zdi, o níž se opíral jednou rukou, druhou se držel za břicho. Byl to skutečně on. Teď se opřel o zed' oběma rukama, jako by se bál, že spadne, a takto opatrně postupoval úkroky bokem podél zdi směrem k hlavnímu vchodu. Odněkud se vracel, zřejmě z marného pokusu dojít někam sám. Ranní chodci se po něm znechuceně ohlíželi. Mysleli si, že je opilý. Hans k němu doběhl a podepřel ho.

Táto, co se děje?

Já jsem se ti, chlapče, nějak zamotal. Já jsem vlastně chtěl jít domů, nebo na neurologii, nebo, já nevím, ale teď tu nějak bloudím. Víš, asi jsem měl nějaký výpadek. Nějakou malou mrtvici. To se pak lidi takhle motají. Kam chceš jít? Mám tě vzít na tu neurologii, nebo domů?

Domů? V tom pohledu byly obsaženy všechny další události jeho života. Domů takhle nemůžeme. Já musím do nemocnice.

Ale vždyť máš po službě, přijel jsem pro tebe.

Já vím. Jsi hodný. Ale víš, hochu, já teď nepotřebuji do nemocnice jako doktor, ale jako pacient. Nejdřív potřebuji tu neurologii, byl to asi iktus. Zaved' mě k doktorovi Skálovi do druhého patra. Znáš ho, Petr Skála. On se jmenuje jménem i příjmením stejně.

Jak to?

No přece: Petře, ty jsi skála. Tak mě to napadlo, z Bible, víš.

Jistěže vím.

Tak mě k němu zaved' a on mě vyšetří. A pak to půjde postupně, až na to přijdeme. Nejdřív musíme vyloučit...

Teskný výraz, který měl otec v očích při slově domů, byl pryč. Pan doktor Nedoma začal věcně pracovat na pacientovi, kterým byl on sám. A podpírán synem prošel jako pacient dveřmi, z nichž před chvílí vyšel jako lékař naposledy.

Někdo Hanse zatahal za rukáv. Hans otevřel oči. Byl to pes. Jako by říkal: Nespi. Čajník na kamnech se skoro vyvařil. Nebe za oknem tmavé, jen nad obzorem světlý pruh. Je večer, nebo ráno? Teď to nepoznáš. To ukáží až další kroky. Pak se objeví ta šipka, ten zatracený vektor času. Jako tehdy, ve chvíli mezi lékařem a pacientem. Taky nemohli tam v těch dveřích zůstat stát na věky.

Autor: **Baňková Markéta**

Název: **Straka v říši entropie**

Nakladatelství: **Petr Prchal, 2010**

Soutěž a ocenění:

Cena Josefa Škoverckého 2011 – nominace

Magnesia Litera 2011 – Objev roku

Anotace:

Chytrý a invenčně napsaný text, v němž zvířata zažívají v groteskních situacích důsledky nebo projevy fyzikálních zákonů a teorií – Archimédova zákona, zákona termodynamiky, elektrostatiky, kvantové mechaniky, gravitace, teorie relativity, teorie superstrun atd. Situace, jejichž hrdiny jsou svérázně pojaté zvířecí postavy, jsou tu díky vypravěčské zručnosti rozehrávány neobyčejně nápaditě. Nejde v nich ani o samoučelnou hru, ani o primitivní beletrizování fyzikálních pouček. Kromě toho, že dokážou zprostředkovat zákony nebo teorie, o kterých jsme se ve škole - často marně či s minimálním efektem - učili, navozují vtipné analogie k lidským situacím, které jsou dobře odpozorované a vystižené, a přitom nesentimentálně podané. Sympatické je i to, že autorčina snaha aktualizovat nepůsobí násilně, protože své příběhy vypráví s humorným nadhledem a s jemnou ironií vůči slabostem v lidské říši. Straka v říši entropie je kniha, která poučí a pobaví čtenáře všech věkových kategorií; autorka nijak neskrývá, že některé příběhy jsou adresovány dětem, některé dospívajícím a některé dospělým. V tom nejlepším slova smyslu je to kniha pro celou rodinu.

Zdroj: <http://www.magnesia-litera.cz/archive/>

Ukázka:

Šel tedy pakůň za opici. „Opice, nevíš, proč hroch ve vodě neklesne ke dnu? Proč je na zemi tak neohrabaný a těžký, ale ve vodě jako by se proměnil v rybu?“

Opice se podrbala na bradě a šla s pakoněm k jezeru. Seděli na břehu a dívali se, jak se hroch vesele potápí a plave ve vodě, jako by nevážil skoro nic.

„To je zvláštní,“ řekla opice. „Že plave na vodě labuť, tomu rozumím. Labuť je lehká a má peří, které ji pěkně nadnáší. Ale hroch? Vždyť je strašně těžký!“ „Je to podivné,“ souhlasil pakůň.

„Uděláme pokus,“ řekla opice. „Hodíme do vody tenhle kámen. Je těžší než labuť, ale určitě neváží tolik jako hroch. Když mi pomůžeš, tak ho uzvedneme...“

„To je hračka!“ prohlásil pakůň. Strčil do kamene, a ten spadl do vody. Chvilí hleděli na vodu. „Vidíš? Nevyplavá,“ povídá opice.

„Zato hroch vyplavá!“ zvolal pakůň rozhořčeně a ukázal na hrocha, který před chvílí žuchnul do vody a teď se převaloval ve vlnách a šťastně přitom funěl.

„Vidím, že hroch vyplavá,“ opakovala zamýšleně opice. „Už to mám!“ zvolala. „Ve vodě musí existovat něco, co hrocha nadnáší!“

„To nejspíš,“ namítl pakůň, „ale proč to nadnáší hrocha, a kámen ne?“

Na to opice nedovedla odpovědět. Mlčela a drbala se na bradě. Kolem nich ve vlnách vesele prosvištěl hroch, jako by měl pod ocasem torpédo. Opice vstala a chodila sem a tam po břehu.

„Kámen... těžký... hroch... plave... listí... lehké...“ mumlala si... „Už to mám! Uděláme pokus! Necháme hrocha sníst kámen a uvidíme, jestli potom ještě bude plavat na hladině!“

„To by od nás nebylo pěkné,“ zamyslel se pakůň. „Hroch by se mohl ve vodě utopit.“

„Tak přivážeme k hrochovi provaz, a když nezvládne vyplavat sám, vytáhneme ho na břeh my,“ řekla opice. Tjádá! Pakoň a opici zasáhla vodní sprška. To kolem nich prosvištěl hroch, až voda stříkala.

„Hele, hrochu,“ povídá opice, „chceme s tebou udělat pokus. Potřebujeme ale, abys spolknul tenhle šutr. Když to vyjde, staneš se experimentátorem, možná i mučedníkem na poli vědy.“

Autor: **Bouška Kamil**

Název: **Oheň po slavnosti**

Nakladatelství: **fra**

Soutěž a ocenění:

Magnesia Litera 2012 – nominace za poezii

Anotace:

Bouška se před několika lety uvedl jako člen básnické skupiny Fantasia, která se, na místní poměry ojediněle, pokusila zformulovat obrysy tvůrčího programu, přihlásit se k prohloubené senzitivě, shrnuté do pojmu „nový patos“. Ačkoliv sbírka Oheň po slavnosti je Bouškovou prvotinou, jde o knihu zcela vyzrálou, vrstevnatou, působivou. Cítíme, že máme co dělat se seriózním počinem někoho, jemuž je poezie důležitým médiem. Sbíрка je přemýšlivě, intelektuálně laděna, jedná se o docela náročný průzkum niterných souřadnic lidského světa. Bouška dovede být sytě obrazný a smyslový, umí však také přesně odstiňovat pojmy a významy. Najdeme zde intimní krajiny plné tápavého napětí, stejně jako pokusy o vnitřně složité portréty lidí a lidských situací. Některé básně přinášejí hlubinné výpravy ke kořenům osobního času, k obrysům vlastní identity, Bouška neustále ohledává hranice lidského pobývání zde na světě. Nejde o poezii snadnou nebo letmo nahozenou, z Bouškových veršů číší neklidné, kinematické vnímání současnosti a zároveň osobního lidského “bezčasí”, do něhož je vnímající já ponořeno. Bouškova tvorba představuje nově obrozenou, v nejlepším slova smyslu sebevědomou vlnu mladé české poezie.

Zdroj: <http://www.iliteratura.cz>

Ukázky:

Dům

*Jak odejít z toho domu;
kde pokoj vede do pokoje, od dveří ke dveřím,
vždy jenom tam a nikdy zpátky;
kde se místnost zavíjí do místnosti,
jak hnědé skvrny do obinadel,
která páchnou tinkturou;
jak odejít z toho domu, kde by chtěly mluvit stěny
ke stropu zastavěné
těžkými kufry;
jak nechodit po plovoucí podlaze, která vydechuje
černou hlínu, klet' a kosti;
jak nezabloudit na točitých schodech,
kde staré hadry hnijí
v chomáčích s mokrým listím
spadaným se stromů;
jak se neopřít o vratké zábradlí, které vede
jenom tam a nikdy zpátky;
jak odejít z toho domu?*

Průvan

Vítr venku rozezpíval ulici:
jak divně tam teď zní lidský hlas,
jako by mutoval, jako by se zbláznily šťávy v těle,
šedý prach se z nich zvedá,
láme vlasy a úsměvy, hyzdí tváře, studené prsty vráží
do očí tak prudce, že i světlo bolí jak bodná rána.
Ale uvnitř, na plovoucí podlaze,
za oknem uspaným roletou,
v temném bratrství s opuštěnými věcmi
zaslechnu dotek,
jak se mění v páru.
A je to klidný, těžký vzduch, který může zlomit vaz.

Autor: Ctibor Pavel

Název: Cizivilizace / Zvířátka z pozůstalosti

Nakladatelství: dybbuk

Soutěž a ocenění:

Magnesia Litera 2012 – nominace za poezii

Anotace:

Pavel Ctibor je povoláním plazmový fyzik a i jeho poezie je poznamenána jistou exaktností, jak slovníku, tak způsobu vyjádření i přístupu k věci. Současně se Ctiborova poezie vyznačuje dynamičností a razantností; jde o tvorbu přemýšlivou a intelektuální, což však autorovi nebrání, aby nevyužíval i docela brutální obraznosti, s níž dociluje někdy až bizarních, nikdy však samoučelných výsledků. Ctiborově poezii nechybí ironie a strmý humor, autor se rád nechá sám sebou překvapit. Nebrání se aktuální současnosti, naopak rád vymetá její, řečeno jeho vlastními sarkastickými slovy, podivné „legislation záhumenky“. Dobu reflektuje v její deformovanosti, nahlíží ji jako podezřelou, nedůvěryhodnou feérii, hodnou posměchu i ostražitosti. Zároveň se nenechá připravit o ryze osobní, niterné napružení. Báseň je pro něj dobrodružství, riziko, možnost anebo právo vyhodit vše do vzduchu, nechat to dopadnout k zemi a v nadivoko složeném se zas znovu, tentokrát jinak a nově spatřit.

Zdroj: <http://www.iliteratura.cz>

Ukázka:

Ukázka z knihy je k dispozici na adrese:

<http://books.google.cz/books?id=HwjTd93eE1AC&lpg=PP1&pg=PP1#v=onepage&q&f=false>

Autor: **Denemarková Radka**

Název: **Kobold**

Nakladatelství: **Host, 2011**

Soutěž a ocenění:

Cena Josefa Škoverckého 2011 – nominace

Anotace:

Novinka z pera držitelky tří cen Magnesia Litera. Kobold (Přebytky něhy a Přebytky lidí) je dvojromán. Dva příběhy v jedné knize jako dva živly - voda a oheň, který viděné přetavuje. Nebo dvě řeky slité v jeden tok? Je to kniha o podobách neudolatelné lásky a rafinovaného násilí. O tom, jak lidskou existenci předurčuje rodina, do které jsme vrozeni, či ideologie, v níž se namočíme. O společnosti okoralé dovnitř i k okrajům, ke všem "slabším", vnímavým. Muka těchto postav jsou chorobami naší doby. A zdrojem těchto muk jsou zdá se Koboldové.

Kobold volně navazuje na knihy A já pořád kdo to tluče (2005) a Peníze od Hitlera (2006) a autorka jím završuje svou trilogii o středoevropském dvacátém století.

MF Dnes o knize napsala: "Knihy Radky Denemarkové jsou dokonalé ve své naléhavé děsivosti. ... Je to kniha o násilí, zoufalství, vodě, ohni, závislosti na lásce a bolesti, kniha bez naděje, kniha smrti, které předchází něco mnohem horšího. Život. ... Kobold je i román o domácím násilí, o násilí na ženách a dětech. O ženách, které jsou silnější než obrovské lodě všudypřítomné Vltavy, ale patologická láska jim nedovolí získat svobodu. Jsou závislé. Na svých trýznitelích."

Zdroj: http://www.kosmas.cz/knihy/159372/kobold/?query=Kobold&submit_search=Hledat

Ukázka:

Vymknout se není snadné. Takové sevření. Děti nedosáhnou na zámek, který matka s otcem umístí na kuchyňské dveře vysoko.

Člověku schází vězení, do kterého byl zasazen.

Člověk miluje vězení, ze kterého byl propuštěn.

Do světa ji vyslal Kobold.

Nejen ona miluje Kobolda.

Nejsem jako jiní lidé, řekla. Nejsem vůbec jako jiní lidé. Nelze změřit velikost bolesti nebo lásky. Moje nemoc se jmenuje Kobold. Ta nemoc je nevyčísitelná.

Den jako malovaný. Život jako malovaný.

Voda utopená v písku.

Uhrančivý Michael má vstup na Kamenný most úředně zakázaný.

„Zachraňoval jsem nemocný a ubohý sochy, já jedinej je zachraňoval a slepoval, no a co. Drolej se, rozpadaj. Vítr je vofukuje. Déšť rozežírá. Lidský ruce votlapkávaj. Na to se já dívat nebudu. A vy byste taky neměli. Pro pět ran Krista Pána, proč nepostavíte nad mostem střechu? Proč nedáte každý soše do ruky kamennej deštník?? Proč něco ksakru neuděláte??“ Michael miluje sebevědomé a bezcitné sochy. Lemují most. Opečovává tělem, pachem svého těla všechno, co má rád. Bezbranné věci. Provokují tím, že nejsou tekuté. Podle Michaelových měřítek nejsou věčné.

Tekuté je věčné.

Svlékne propocenou košili. Položí ji na nemocné umyvadlo. Běloba popukala, v prohlubni se vlní zapomenuté černé vlasy, hádاتا se nebezpečně vryla do hladké struktury. Vyčká několik sekund. Košili popadne, přehodí přes čelo kovové, zrezivělé postele. Na té celý život spává. Přihrbný pokojně odpočítá ochranný čas. Toutéž košilí vyleští stůl. A navlékne ji na židli; zplihlou košili na opěradle urovná, uhladí roztřepený límeček, zatahá za rukávy. Propocenou košili se zažloutlými kruhy v podpaží v noci překryje košilí vyžehlenou. Vrší se mu pod umyvadlem hromada špinavého oblečení. Neobnošená látka hlídá spodní, ošuntělou kupku.

Chrání věci, které má rád. Aby mu nestárly, nerozpadaly se. V dětství to dělával potají. Dokud nepřišli živí. Kterí s roztrpčeným brebentěním počkali, až se podivínský Michael oblékne. A přestane vyvádět.

Michael má vstup na most úředně zakázáný. Na koncích robustního přemostění, uprostřed zdíva vstupních bran, visí Michaelovy portréty. Rozostřené, zrnité zvětšeniny z novin. Déšť se sněhem je rozmáčí. Březnový ledový vítr rve cáry z kamene. Upozorňujeme, že tento muž má vstup na Karlův most zakázáný, je mostu i lidem nebezpečný, za jakoukoliv informaci o výskytu tohoto muže v okolí soch vysoká finanční odměna. Vlasy havraní, barva očí modrá, výška dva metry, zvláštní znamení... Pod portrétem se množí nedbale přilepené obdélníky: petice, nesrozumitelné výkřiky, ušmudlané reakce bigotních věřících; požadují Michaelovu smrt utopením. Oko za oko, zub za zub, tělo za tělo. Ve jménu lásky k bližnímu. Vítr oderve výstřižek článku liberálního Prager Tagblattu, racek plachtí nad řekou: Je vůbec možné na úsvitu dvacátého století takto pokořiti živého člověka kvůli soše z kamene? Je to vůbec možné? Racek zakrouží, usedne na osiřelé místo. Svatý racek.

V noci se proplíží k Mostecké věži těkavý stín. Tělo obalené a přepásané teplými šálami. Ten velký, rozmazaný portrét Michaelova matka strhne, usuší nad kamny mezi křížalami, odstrihne roztřepené okraje, vyhladí, nechá zasklít a zarámovat do masivního dřeva. Pověsí těžký rám s vyřezávanými dubovými lístky na čestné místo. Michael. Její syn. Hrdina. Uzavírá přehlídku mučedníků, kteří lemují kamennou lávku. Michaelova matka nepřipustí, že syn může být i gauner. To matky nedělají.
„Takovej hodnej kluk,“ řekne. „Takovej hodnej kluk.“

Na Štědrý den po poledni se hodný kluk Michael vydá na cestu podél řeky. Na zádech nese modře pruhované povlečení, kůže stažená z prachové peřiny. Vycpaná, v konci přidušená špagátem. Projde po mostě dvakrát, tam a zpět odkrokuje půlkilometrovou vzdálenost. Každé z třiceti soch se poctivě zadívá do obličeje, sejde i k jednatřicáté, v duchu opakuje dětské rozpočítadlo. Když mu rýmy dojdou, zarazí se. Rozváže objemný balík, kouzelník tahá z klobouku rekvizity svého představení: kusy barevného oblečení nadměrných velikostí vyrovná před sebe.

Vyhoupne se na kamennou zídku.

Obléká vyvolenou sochu.

Pokouší se narvat Jana Nepomuckého do huňatého kožichu. Obdarovává přítele. Smráká se, od rána. Na svatozář nasadí promáčklý klobouk. Sněží hustě, vítr rozfoukává náruče sněhu. Michael, poztrácený v bílé moučce, marně provléká pískovcové paže úzkými, studenými rukávy. Křupnutí. Ruka rupne, odlomí se v zápěstí.

Michael strne.

Svatého omluvně obejmě, šeptá mu do ucha, hladí paži, rozlomenou a uvízlou v chlupaté rouře, kymácivě udržuje rovnováhu, tiskne se těžkým tělem k černému kožichu, navalí se na kámen obalený porostem, zoufale prosí o odpuštění. Není to nic platné. Socha je unavená, socha to vzdává, z podstavce se odloupne křehký perníček. Udrží balanc, naklání se. Neviditelný prst ťukne sochu do čela, pink. Jako by byla cínovým vojáčkem. Do vody přepadávají současně.

Letí vzduchem, rotují v tísnivém objetí. Tíživě, pomalu.

Přesto rychleji než sněhové vločky.

Když se prudký gejzír vody vyražený zpod tenké vrstvy rosolovité námrazy pleskavě usadí zpátky a rozkymácí krustu, stane se zázrak. Kámen ke dnu neklesne. Vyhoupnou se nad hladinu. Oba. Jako by je cosi nadzvedávalo. Nepotopí se lidské tělo a nepotopí se mučedníkova kamenná kopie. Což odporuje pozemským zákonitostem. Jan se na hladině udrží. Jen tělo je už bez kříže.

Odroleným obličejem míří vzhůru, pět hvězdiček nad jeho hlavou bliká mezi vločkami, svatozář podobná soše Svobody, zachovat zpovědní tajemství za cenu smrti. Michael sedí rozkročmo, stehna přimknutá kolem kamenných boků. Artista na kládě vyrovná houpavý pohyb, máchá rukama. Kožich vsakuje ledové mokro, těžkne, závaží stahuje sochu pod hladinu, hlava mizí. Michael svatého zuřivě svléká. Strhává nacucaný hábit, zuby trhá látku ve švu. Zplihlý kožich se na hrud' sochy mlaskavě přilepil. Černá sádra drží pohromadě vykloubené zápěstí. Michael svou bezmoc znehybní.

Ponoří se.

Vyplují.

Autor: Fischerová Sylva

Název: Pasáž

Nakladatelství: fra

Soutěž a ocenění:

Magnesia Litera 2012 – nominace za prózu

Anotace:

Na povídkách Pasáže Sylvy Fischerové (1963) se mi líbí, jak se v nich to mnohé, co autorka ví a zná ze své práce odborné, ústrojně spojuje s tím, co je vlastní jen beletrii: s působivě zachyceným detailem a s přesným záznamem viděného či slyšeného. Naléhavost některých povídek (Dálov, Otcové) svědčí o tom, že musely být napsány, že v nich nejde "jen" o literaturu, ale o životně důležité zachycení něčeho osobně podstatného, co autorka nemůže nechat odplynout ze své paměti jen tak do nenávratna zapomnění. Sylva Fischerová - oceňovaná dosud především jako básnířka - se touto knihou zařazuje mezi nejzajímavější české prozaičky současnosti - Jan Šulc.

Zdroj: <http://www.kosmas.cz/knihy/160208/pasaz/>

Ukázka:

Ukázka z knihy je k dispozici na adrese:

http://issuu.com/fracz/docs/fischerova_ukazka

Autor: Fridrich Radek

Název: Krooa krooa

Nakladatelství: Host

Soutěž a ocenění:

Magnesia Litera 2012 –Litera za poezii

Anotace:

Pískovcová skalní města, prospektorské zápisky starých Vlachů, alchymie krajiny s nelítostnými „lyrickými subjekty“, hledání otcovské lásky, to jsou hlavní atributy knižní novinky Radka Fridricha (nar. 1968). Co vlastně představuje tento zvláštní název?

Krooa krooa je tísnivé krkavčí zajíknutí, které se jako svědek vznáší nad krajinou a lidskými osudy v ní. Autor je silně svázán se severočeskou krajinou, s jejími mytologiemi a česko-německou historií, kterou neustále zachycuje, zpřítomňuje a vdechuje jí nový život – přinejmenším od sbírky V zahradě Bredovských, kterou vydal Host v roce 1999.

Zdroj: <http://www.opicirevue.cz/obsah/ukazka-radek-fridrich-krooa-krooa>

Ukázka:

Ukázka z knihy je dostupná na adrese:

<http://www.opicirevue.cz/obsah/ukazka-radek-fridrich-krooa-krooa>

Autor: **Göbl Pavel**

Název: **Penis pravdy 2012**

Nakladatelství: **Dauphin, 2010**

Soutěž a ocenění:

Cena Josefa Škoverckého 2011 – nominace

Anotace:

Penis pravdy je příběhem dvou mužů a jedné ženy. Všichni tři se živí námezdní prací, tudíž něčím, co lze vydržet jen po dobu jednoho lidského života.

Naši hrdinové však mají smůlu, neboť příběh novely se odehrává na motivy pohádky Dařbuján a Pandrhol, situované do dnešních časů. Takže se, jak všichni víme, ocitají tváří v tvář hrozící nesmrtelnosti. A to je to poslední, oč by stáli. Řečeno slovy jednoho z nich: " Taky život, jaky je naš, se da vydržet maximalně do smrti, dyl ne!"

Vydají se tedy na pátrání po ztracené smrti, aby vše navrátili do starých dobrých, dočasných kolejí. Během této odysey nezažijí žádné výraznější dobrodružství, vyjma politicky nekorektního výletu do Rozprávkové krajiny. Tam potkají kouzelné artefakty, které jim nakonec pomůžou.

Zdroj: <http://www.kosmas.cz/knihy/153332/penis-pravdy-2012/>

Ukázka:

Šel do katolického kostela, aby sám chvíli pobyl v tichém rozjímání. Snad čekal, že mu bude sesláno řešení. Nebylo. Odkolébál se tedy na pivo a režnou. Koupil si litrovou láhev režné a šel ji vypít do nedalekého parčíku.

Parčíkem nazývali kopřivami, lopuchy a ostnatým křovím zarostlou proluku po domku, který před několika lety za nevyjasněných okolností vyhořel... Posadil se na ohořelé křeslo a začal pít... Myslel na to, že na levé polobotce se mu rozvázala šňůrka, a na to, jestli si ji zaváže hned teď, nebo až bude chtít jít dál, nebo jestli to vůbec má cenu, aby ji vázal, když domů to má sotva pět set metrů a tam ji zase bude muset rozvázat. Během této myšlenky se dokázal docela rychle opít. Takže si ani nevšiml, jak k němu přichází dědek v maškarním kostýmu antického filosofa, s hustým bílým plnovousem na trenýrkové gumě pod bradou.

Pár desítek metrů za jeho zády se k nebi zvedala jako Eiffelovka chudých kovová konstrukce opuštěné těžní věže. Hromady vytěžené hlušiny poskytovaly větru dostatečnou zásobu prachu, aby všechno kolem mělo na sobě neustálý povlak šedivého zapomnění. Její kolo ve větru tu a tam suše zavržalo a zaskřípalo.

Dědek si přisedl tiše jako myška, ani nedutal. Jen si Josefa starostlivě prohlížel. Pamatoval se na něj jako na nadějeplné miminko. Pamatoval si takhle všechny. Neměl žádné pořádné jméno, protože neměl žádné pořádné rodiče. Měl jen spoustu ne zcela výstižných přezdivek.

Josef, když k němu zvedl oči od rozvázané polobotky, mu řekl například: „Panebože, dědku, sem se vas ale lekl!“

„Josefe, Josefe...“ řekl děda klidně a bez pozdravu, „to já tebe taky.“ Neznělo to však jako výčitka.

„Ste pan Buh, dědku, či co?“

Dědek přikývl.

„Aha. A jakysi ten zazrak by nebyl?“ Josef neměl náladu na to, aby si z něj někdo utahoval, „abych vam třeba jako uvěřil!“ Měl skřípavě znavený hlas a snažil se s neznámým mluvit s co nejmenším přízvukem své mateřštiny. Aniž by věděl proč.

Dědek zůstal v klidu. „A co by sis tak představoval. Hořící keř? Ten umím dobře,“ nabídl.

„Take cypoviny si strčte za gumu od tych vašich fusu...“ odmítl Josef nabídku pyrotechnické show. „Ja bych potřeboval cosi ineho... By se mně hodilo...“ přemýšlel, „potřeboval bych ve vteřině vystřízlivět, nebo to tu zebluju jak amina, doma dostanu po pyščisku a rano mně praskne hlava. Kdyby toto jako šlo?“ a tázavě se zahleděl na dědka, který si provětrával opocenou bradu tím, že se tahal za fousy, čímž napínal gumu a obnažoval tak podivně dětský bezvousý obličej.

Josefovo přání mu připadalo zvláštní. Proč potom pije? říkal si. Vyhozené peníze. Inu, lidé. Nikdy nevěděli, co by chtěli, ani co by chtít měli. Zahleděl se Josefovi zpytavě do očí a pak mu před nimi luskl prsty.

Jemu v ten moment zatančil před očima rej jisker podobných andělíčkům. Jeho žaludek se vmžiku obrátil naruby a zase zpět. Buňky vydaly veškerou vodu, naředily alkohol a posílily mocným přívalem té nejčistší

energie jej uvolnily ze všech svých molekulárních i atomárních vazeb a – Josef si mohutně říhl. Z úst mu vylétl namodralý obláček etylalkoholu. A rázem byl zcela střízlivý.

Zmateně zamrkal. Chvilku mu trvalo, než si svůj stav uvědomil. Tupě přitom zíral na polovypitou láhev režné. „A cholera!“ řekl, když mu došlo, že se právě stal svědkem zázraku a zároveň i jeho objektem, „Panebože... že byste opravdu... To není možné!“ blekotal.

„A proč myslíš, že by to nebylo možné? Jsi přece katolík? Věříš v Boha živého? Věříš. Tak co? Teď je prostě tady a sedí proti tobě,“ řekl mu děda klidně a chlácholivě.

„Dejme tomu...“ vzpomínal se Josef, „dejme tomu. Ale proč vypadáte jak z maškaraku... A proč ste se zjevil zrovna mně?“

Bůh si sundal vatový plnovous a odhodil jej na hromadu šrotu válející se u zbytku zborcené, ohořelé zdi. „Snažil jsem se jenom splnit tvoje představy,“ povzdech si Bůh a pochopil, že bude lépe, když půjde rovnou k věci, „zjevil jsem se ti, protože vím, že máš trápení, a rozhodl jsem se ti pomoci. Líbí se mi, jak se strachuješ o duši svého vnuka, to už se dnes nevidí. A také vím, že tvá dcera ženicha hned tak nesežene... A navíc, co ti budu povídat – jsi poslední upřímný věřící v okrese, je to tak?“

Josef chápal jen pomalu. S otevřenou pusou, ze které po Božím zásahu voněly fialky, lovil slova a dával si je do souvislosti.

Pro fialky měl Bůh slabost. Považoval je za jednu z nejvoňavějších věcí, které kdy stvořil. „Možná se divíš, proč ti něco nabízím, když dopředu vím, že mne odmítneš?“ pokračoval Bůh a zahleděl se na Josefa.

Ten jen sklapl hubu, zasunul přehazovačku za ucho a pokrčil rameny.

„To máš tak...“ řekl Bůh, „podívej – dal jsem vám, kromě jiného, i svobodnou vůli a ty ji teď můžeš použít. Přišel jsem, abych požádal o ruku tvé dcery.“

„Nejde o ceru, ide o to, abyste uznal její děcko za svoje vlastní. To vy byste zrobil? Buh si osvoji nemanželského běkarta?“ skočil mu do řeči Josef udivený natolik, až začal používat výrazy ze své mateřštiny.

„No a? Jednoho už mám, tak co!“ řekl Bůh klidně a pokračoval, „vezmu si ji v katolickém kostele, vydržím to u vás do křtu a potom potichu zmizím.“

„Ale to bude ošukaństwo, bo podvod,“ vypadlo z Josefa, „a v kostele!“ vyděsil se.

„No a? Jsem tady snad já kvůli kostelu, nebo kostel kvůli mně?“ odbyl ho Bůh.

Josef nevěděl. Hlavou se mu však honilo něco jiného. Právě kolem nich projel luxusní kabriolet plný bohaté mládeže. Řídil jej mladý pan Drhola. Všichni na jeho palubě byli opilí štěstím, drahým alkoholem, pocitem moci, vlastní nedotknutelnosti a vědomím sounáležitosti s vládnoucí elitou a jedno z děvčat mávalo nad hlavou vlastní podprsenkou.

Bůh se při pohledu na ně musel usmát. Lidské samičky se mu povedly.

Josef si jeho úsměvu všiml a špatně si jej vysvětlil. „A tuž to ni!“ křikl a postavil se, „to ni. Teď do Vas vidim! Vas ja, Pane Bože, za zeřaka nechcu! Vy mate dvoji metr! Jeden na nas, druhy na henty!“ ukázal na rozjařenou mládež v autě, které by zaplatilo celý jeho život. „Basta! To je moje poslední slovo, vic Vam, doufam, vysvětlovat nemusim!“ a zase si sedl. Velmi rozhodně si sedl.

„Ne. Nemusíš mi vysvětlovat vůbec nic. Čekal jsem to,“ povzdychl si Bůh otráveně, „ale jedno ti musím říct. Víš, po čem ze všeho nejvíc celé ty věky toužím? Co bych jednou opravdu rád zažil?“ zeptal se Josefa.

Josef zavrtěl hlavou.

„Překvapení,“ řekl Bůh a zvedl se k odchodu. „Sbohem.“

Josefa náhle ochromil strach z toho, co právě provedl. „A nepřijdu kvůli toho, že sem Vas nechtěl do rodiny, do pekla?“ zeptal se s obavou.

Bůh se na něj neskonale laskavě otočil. „V tom ti dám ještě vybrat. Sám si vybereš. Smrt je totiž jediný okamžik, kdy tu svou vůli můžete projevit opravdu svobodně a sami se rozhodnout. Jediná chvíle, kdy nad vámi nemám moc,“ vysvětloval, když mizel, „jo, a tu šňůrku na polobotce si zavaž, nebo si po cestě domů rozbiješ hubu.“

Pak se rozplynul v hořícím keři. Byl to jeho oblíbený trik.

Autor: Kovanda Jaroslav

Název: Gumový betlém

Nakladatelství: Torst, 2010

Soutěž a ocenění:

Cena Josefa Škoverckého 2011 – nominace

Anotace:

Rozsáhlý román zlínského básníka zachycuje rodinnou historii, ale je současně i venkovským románem, experimentální prózou, skládačkou osudů, obrazem doby a syrovou, pravdivou výpovědí o životě několika generací žijících ve Zlíně a jeho okolí. Je to kniha velice konkrétní, pravdivá, nelaskavá i soucitná. Román je psán s mimořádným citem pro češtinu, zejména její moravské dialekty.

Jaroslav Kovanda (* 1941), zlínský básník a sochař, je autorem pronikavého básnického díla, které patří k důležitým literárním objevům let devadesátých. Vedle díla básnického se zabývá i prózou, jak ukázala již jeho kniha Nejaký Jura Vičík. Román Gumový betlém, psaný více než deset let, je dosavadním vrcholem jeho literárního díla.

Zdroj: <http://www.kosmas.cz/knihy/155915/gumovy-betlem>

Autor: Kratochvíl Jiří

Název: Kruhová leč

Nakladatelství: Druhé město

Soutěž a ocenění:

Magnesia Litera 2012 – nominace za prózu

Anotace:

Povídky v této knize vyvěrají z neutuchajícího vypravěčství. Čtenář bezpečně pozná autora podle témat i stylu. Příběhy propojují historické fragmenty se současnými, odhalují epizody ze života slavných, mísí fantaskní motivy v každodenních kulisách s činy, přáními či sny všedních hrdinů. Jejich bytí, posedlost či žal čtenář vskutku zakouší a s vypravěčem dojde rázem až na dno uvěřitelnosti. Nejautentičtější je totiž u Kratochvíla hra umožňující střídat převleky, masky i úhly pohledu. A za maskami je slyšet groteskní, tragicko-ironický výkřik, vzdech a — lišácký smích: všechno je jinak! Anebo jedinou pravou skutečností je právě tento příběh? Třináct je jich tu nabito radostí z vyprávění. Je to vzrušující obklíčení. Kruhová leč.

Zdroj: <http://www.kosmas.cz/knihy/161201/kruhova-lec/>

Autor: Mahler Zdeněk

Název: Muž, který přežil Lidice

Nakladatelství: Jota, 2011

Soutěž a ocenění:

Cena Josefa Škoverckého 2011 – nominace

Anotace:

František Šíma zabil v hádce vlastního syna. Byl za to odsouzen do vězení. Když se vrátil domů, zjistil, že Lidice byly vypáleny. V krátkých poetických obrazech je načrtnuta rodinná tragédie Františka Šímy, obyvatele obce Lidice, která se prolíná s neštěstím českého národa v čase německé okupace. Příběh, inspirovaný skutečnou událostí, je velkou metaforou lidského osudu, v němž spouštěcím mechanismem se stala tragická náhoda. Autor se zánikem obce Lidice a příběhy jejích obyvatel zabýval od 60. let, kdy se poprvé snažil převést jejich osudy s Milošem Formanem na filmové plátno. V tomto díle vychází z reálného života muže, který se jmenoval František Saidl.

Téma lidické tragédie původně autor zpracoval v knize Nokturno (2000), ta se stala předlohou českého filmu Lidice. Verze Muž, který přežil Lidice je autorovým rozšířeným textem, v němž jediné úpravy učinil sám autor. V této podobě vychází poprvé.

Zdroj: <http://www.kosmas.cz/knihy/160722/muz-ktery-prezil-lidice/>

Ukázka:

Ukázka z knihy je dostupná na adrese:

<http://www.gorila.sk/product/349125>

Autor: **Malý Radek**

Název: **Listonoš vítr**

Nakladatelství: **Albatros**

Soutěž a ocenění:

Magnesia Litera 2012 – Litera za knihu pro děti a mládež

Anotace:

Ojedinelá básnická kniha pro děti, která pracuje s kategorií času, vyjadřuje tesknost podzimu v městské krajině. Objevují se zde příznačné motivy Radka Malého: vítr, chlad, padající listí, motivy stromů, mraků, kaštanů a dýní, chodníky se spěchajícím chodcem, který míří do tepla domova. Radek Malý hledá ve své nové knize další možnosti přírodní, a dokonce reflexivní lyriky pro děti. Některé básně jsou dokonale vybroušenými lyrickými miniaturami. I v této knize prokazuje Radek Malý svou úctu k jazyku a respekt k síle slova. Na mnoha místech si básník hraje se slovy, ale vždy opatrně a jemně, a kouzlí z nich originální metafory, vytváří obrazy jako hádanky k luštění, jako výzvu k hledání tajemství pod jejich povrchem, využívá je v rýmech a objevuje čtenáři nové a nové souvislosti a asociace. Lyrickou atmosféru doplňují romantizující ilustrace Pavla Čecha, jehož výtvarný rukopis s textem velmi dobře koresponduje.

Zdroj: http://www.magnesia-litera.cz/letosni_litera/vitezove

Ukázka:

Listí se pálí. Někde v dáli

den šera už má nalito.

Tady by listonoše hnali!

Pálí se listy. Voní to.

Sklizená pole ptáčky vábí

a vůbec různé bytosti,

tak scházíme se s přáním, aby

nás nespálil mráz lítosti.

Veverky, celé zadýchané,

s oříškem běží, s žaludem.

Než vyrostou z nich stromy, pane,

my už tu třikrát nebudem.

Na zídkách kočky. Hledí z výšky

na prázdné mokré ulice.

Jak, bráško, poznáš z téhle knížky,

zda škrábne, či se tulit chce?

Autor: **Moc Stanislav**

Název: **Schůzky s ďáblem**

Nakladatelství: **Šulc – Švarc, 2010**

Soutěž a ocenění:

Cena Josefa Škoverckého 2011 – nominace

Anotace:

Při schůzkách s ďáblem člověk ztrácí svou tvář, začne směřovat duši za nedostupné věci, a když se konečně odhodlá vzepřít se ďáblu, ztratí sám sebe. V komunitě českých emigrantů v Austrálii prošel nějakým ďábelským pokušením každý. Alkohol, nevěry, nesolidnost při vracení půjčených peněz, zlomyslnosti a podrazy, které se dají omlouvat těžkým životem. S tím se hrdinové knihy vyrovnali každý po svém a jinak. Například když jeden z kamarádů uvěřil, že do půl roku přijde konec světa, a pořídil na úvěr auto, karavan i přepychové zařízení domu. A jak se konec světa zvolna přibližoval, další z nich se s ďáblem opravdu scházel. Jako občan Austrálie zažádal o vízum do Československa, kde chce navštívit umírajícího otce. Kulturní atašé na ambasádě s nejasnými kompetencemi je ochotný mu pomoci, když bude spolupracovat. Našeptávač ani žadatel nemají v úmyslu své přísliby příliš dodržovat, ale přesto někdo musí v ďábelské partii prohrát, třeba i svůj život. Stanislav Moc ale píše také o tom, jak bludný úděl emigranta změnit. V druhé části knihy nazvané Český dvůr vylíčil v humorných i dobrodružných příbězích, jak vznikala převážně česká čtvrť v nové zástavbě, jaká se zde zrodila přátelství, jaké zkušenosti vedou k nalezení pozitivní filozofie, k poznání řádu přírody i lidského soužití.

Zdroj: <http://www.sulc-svarc.cz>

Ukázka:

Dal jsem dceři pusu a slíbil, že budu do dvou hodin zpět.

"S dětma to umíš," řekl Básník, když jsme nasedali do auta, "zblbnul jsi i moji holku, že je bude učit, a to je co říct."

"Aspoň jim uteče čas, ale teď už mi řekni, o co ti jde?"

"Zatím o nic, jen najít didgeridoo."

"Ty opravdu věříš, že na něj hrál domorodec? Skutečněj Abo?"

"Já jsem ho viděl, Same, já ti nekecám!"

"To jsem neřek..."

"Já vím," pokračoval Básník rychle, "já se taky nezlobím. Tady se jedná o něco velkého, já to cítím, tohle není žádná náhoda. Same, ty se pořád pídíš po nějakém zázraku, tak si piš, že tohle zázrak je. A taky tvoje příležitost přiblížit se k něčemu, co se nedá vysvětlit."

"Všechno se dá vysvětlit."

"Tak mi to vysvětlí."

"Vysvětlím," souhlasil jsem.

Napadlo mě to už včera, když jsme se dívali na mapu, ale neměl jsem příležitost si to promyslet.

"Básníku, víš jak je národní park Wollemi rozlehlý? Zhruba padesát kilometrů široký a sto padesát dlouhý, a to je ještě ze všech stran svírán stejnou divočinou, řídce obydlenou několika farmáři, takže ve skutečnosti je mnohem větší. Na jih se rozprostírá národní park Modrých hor, který je přibližně stejně veliký, takže celková rozloha divočiny je obrovská. Básníku, jestli se nějakí domorodci, kteří žijí nadivoko, někde udrželi, tak to bude tady!"

"To je blbost."

"Vyslechni mě a pak mluv!"

"O.K.," odpověděl, ale podle tónu jsem poznal, že se mnou nesouhlasí.

"Samozřejmě že se nejedná o nějaký ztracený kmen," pokračoval jsem, "spíše to bude kmen Opatrných. Kmen, který své zkušenosti s civilizací už měl a pečlivě se jí vyhýbá, což v těchhle podmínkách asi není těžké. Tak a teď mi řekni, proč se ti to nezdá."

"Mně se to celkem zdá, má to logiku, hezky jsi to vymyslel, ale pravda to není."

"Proč?"

"Já nevím," povzdechl si, "co by v zimě dělali tak vysoko v horách? Vždyť by tam zmrzli."

"A co ten teplý vítr," odporoval jsem, "třeba tu je nějaký koridor, kterým se táhne v zimě teplý vzduch ze střední Austrálie a oni to vědí, a proto tam tráví zimu?"

"Možná," zapochyboval Básník, "možná že to tak je, ale i tak by to byl zázrak. Možná i větší než ten, na který si myslím já."

"A na který si myslíš?"

"To ti zatím nemůžu vysvětlit, ale cítím to. Nějak intuitivně."

"Intuitivně?"

"Holt jsem básnický střevo. Vy si všichni myslíte, že básnictví je veršování, ale já to vidím jinak. Veršovat dokáže každý, teda skoro každý, a já to někdy taky dělám, ale být básníkem obnáší víc. Básník je člověk s intuicí, který vidí, co nevidí nikdo jiný." "Takže ty vidíš dopředu, kdy se co stane?"

"Ale kdež! Tak kdyby to bylo, to by bylo moc jednoduché. Já vlastně ani nevím, jak ti to vysvětlit, ale někdy, když to na mě přijde, tak vidím JASNĚ. Chápu souvislosti, víš? Mám inspiraci a VÍM. Já to poznám podle toho, že se mi vše zamží a pak vidím kužel světla. To světlo je hrozně jasné a já do něj nesmím pohlédnout, jenom ho smím cítit. A tím cítěním nějak chápu všechno JINAK, rozumíš?"

"Ach, Básníku, ty šťastlivče," řekl jsem toužebně, "tohle kdyby se jednou stalo mně! Já bych do toho světla pohlédl a oslepl bych."

"Já si to taky myslel, ale teď vím, že kdybych do toho světla pohlédl, až úplně nahoru, že by mě vsáklo do sebe."

"A co by bylo potom?"

"To nevím."

"A viděls to světlo, když jsi se díval na domorodce?"

"Viděl, a proto vím, že to nemůže být žádný kmen Opatrných, ale že to je nějaký zázrak, ale nevím jaký. Nejdříve jsem viděl světlo, ale pak ho vytlačil Abo, proto tomu chci přijít na kloub."

Zajeli jsme autem mezi křoviny, aby nebylo ze silnice vidět, a zamkli je. Vyndal jsem z kufru dlouhé lano, na jehož konci byla malá kovová kapka s dírkou uprostřed, kterou se dalo lano prostrčit do smyčky, a přehodil si je přes rameno.

"Myslíš, že bude dost dlouhé?" zeptal se Básník.

"Mělo by, je to dvanáct metrů."

"Jen aby..."

Prodrali jsme se buší až na skalní výběžek nad údolím. Nic se tu nezměnilo. Ve skále u našich nohou byly mělké prohlubeniny jakoby vyhlazené do pískovce lidskou rukou. Hlubší z nich měly v sobě dešťovou vodu, tak jak jsem je viděl předtím, když jsem tu byl s Chrisem, jenže teď mě nezajímaly. Shodil jsem z ramene lano, poklekl a opatrně se přiblížil k okraji skály. Dno bylo tak hluboko, že se mi zatočila hlava. Natáhl jsem nohy za sebe a lehl si na břicho. To mi dalo pocit jistoty a znovu jsem pohlédl dolů. Malá mýtinka byla prázdná, po didgeridoo ani stopy.

"Pocem," pokynul jsem Básníkovi.

Poklekl a po čtyřech se přiblížil k okraji.

"Hergot," zaklel a také si lehl na břicho, "to je hloubka, co?"

"Za chvíli si zvykneš," řekl jsem znalecky, "ale podívej se na mýtinku, žádné didgeridoo tam nevidím."

"Já taky ne," potvrdil Básník po chvíli, "asi se vrátil, když jsem tu nebyl, a odnesl je, ale stejně bych rád slezl dolů a podíval se okolo."

Rozhlédl jsem se a zhodnotil situaci. Vlevo se táhla dolů kolmá stěna, tudy by mohli jít jen opravdoví horolezci, ale ne my dva. Vpravo se to zdálo nadějnější. Stěna byla sice také kolmá, ale tu a tam v ní rostl strom a jiná vegetace. Navíc se stěna zatáčela a tam, kam jsem neviděl, to mohlo být ještě lepší. Stačilo najít nějakou skulinu nebo kavernu, aspoň do polovice a byla by naděje, že zbytek slezeme po laně.

A kaverna tam byla! Sotva jsme přešli až tam, kde stěna uhýbala, našli jsme obrovskou puklinu, která se táhla hluboko dolů a v níž rostly stromy. Opatrně jsme slezli, až kam to šlo, a pak jsem shodil dolů lano. Bylo to k breku, ke dnu chyběly dobré dva tři metry.

Autor: **Moník Josef**

Název: **Schweik it easy**

Nakladatelství: **Argo**

Soutěž a ocenění:

Magnesia Litera 2012 – nominace za prózu

Anotace:

Třetí Moníkova próza zachycuje paradoxní a kotrmelcovité české dějiny druhé poloviny 20. století s ironickým nadhledem, barvitě a s použitím hravého, drsného i poetického jazyka.

František/Franz, syn českého otce, který se dal k Němcům, musel narukovat do wehrmachtu, ale měl štěstí a skončil v americkém zajetí, se vrací do Karlových Varů především za svou gymnaziální láskou, Němkou, která se mezitím provdala za českého budovatele pohraničí, aby se tak vyhnula odsunu.

V závěrečné části příběhu se hlavní postavou stává její syn Martin a dějištěm příběhu Praha, příznačně zachycená očima generace distancující se od režimu životním stylem na hraně mezi konformitou a rebelií.

Zdroj: <http://www.kosmas.cz/knihy/161737/schweik-it-easy/>

Autor: Pazdera Payne Petr

Název: Poutí a pouta

Nakladatelství: Theo, 2011

Soutěž a ocenění:

Cena Josefa Škoverckého 2011 – nominace

Anotace:

14 povídkových textů, které reflektují autorovo přemítání o existenci, čase, místě skrze nekončící lidskou pout'. Jedná se o 1. svazek edice Beletrie nakladatelství Theo Pardubice.

Zdroj: <http://www.kosmas.cz/knihy/158822/pouti-a-pouta/>

Autor: **Procházková Iva**

Název: **Uzly a pomeranče**

Nakladatelství: **Albatros**

Soutěž a ocenění:

Magnesia Litera 2012 – nominace za literaturu pro děti

Anotace:

Příběh se odehrává v dnešní době a mohl by se odehrát kdekoli v Čechách.

Darek je kluk, který bude čtenářům sympatický a blízký, kamarádi a spolužáci jsou počítačová experti a tráví čas jako dnešní kluci a holky. V kostce je to kniha o dospívání, pokud dospívání můžete pojmenovat jinými slovy, je to kniha o statečnosti, odpovědnosti a o první lásce.

Ukázka:

„A když zapomenu, co si musím pamatovat, a budu si pamatovat, co mám zapomenout?“

Matka vytáhla z kapsy provázek a podala mu ho: „Udělej si uzel.“

V jejím světě nebylo místo pro bloudění a pochybnosti. Kdo se matčinými zákony řídil a uměl vázat uzly, nemohl sejít z cesty.

Darek by si moc přál, aby jejich rodina byla jako jiné, ale od matčina pohřbu je všechno jako vykolejené. Co uzavřeli provozovnu, otec sežene jen příležitostnou práci a na syna nemá čas, ani na malou Emu. Potíží je v tom, že Ema se musí doprovázet a hlídat na každém kroku. Když je vám třináct, máte docela jiné plány, než se vláčet všude s malou holkou. Ještěže nemusí vařit, to obstará Marta, i když Darkovi se ani trochu nelíbí, že se jim plete do rodiny. Ze smutku ho vytrhne otcův nápad. Co takhle zřídít si chovnou stáj? Za domkem přece mají louku, kde by mohli chovat koně. Budou podnikat a konečně splatí dluhy. I když je Darek zpočátku nedůvěřivý a ztrémovaný, vždyť koně nikdy neměli, jen kozy a slepice, nakonec ve stáji tráví nejméně času a sám se naučí na koních jezdit, i skákat přes překážky. Kdo by si nepřál vytáhnout se před svou holkou a předvést se na koni v plném cvalu?

Ale pak se stane něco, co se nemělo podle Darka nikdy přihodit...

Pokud dospívání pojmenujete jinými slovy, je to Darkův příběh. Příběh o statečnosti, odpovědnosti a o první lásce, příběh, v němž velkou roli hrají koně. Koně jako touha, jako symbol nespoutanosti, koně jako smutek z odcházejícího dětství. Na pozadí odlehle horské scenérie dostávají vztahy sílu, prudkost a hloubku, o které se velkoměstským dospívajícím ani nesní.

Nabral dech a prudce plivl. Slina přistála Hugovi na bradě a klouzala mu po krku k okraji trička. Setřel ji rukávem.

„Seš mrtvola!“ zařval.

„Až po tobě,“ odpověděl Darek. Vzápětí uskočil, protože Hugo se na něho vrhl, ruku s klackem napřaženou nad hlavou. Darkovi se podařilo uhnout ráně, ale váha Hugova těla ho přimáčkla k hřbitovní zídce, ostrý vyčnívající kámen mu roztrhl svetr a zapíchl se mu mezi lopatky. Sykl a vymrštil pěst směrem k Hugově čelisti. Trefil ho jen slabě ze strany do ucha, protože Hugo v poslední chvíli odvrátil hlavu.

„Hehe,“ předstíral, že se nemůže udržet smíchy. „To šimrá, vole!“

„Pošimráš tě ještě, chceš?“

Hugo se místo odpovědi znovu rozmáchl. Darek si přikryl hlavu rukama. Ucítit silnou ránu na předloktí, bolest mu vystřelila až do konečků prstů a okamžitě ho mobilizovala. Spíš instinktivně než s rozmyslem vyrazil kolenem proti Hugově rozkroku. Hugovi podklesly nohy a zlomil se v pase. Darek ustoupil, napjatě ho pozoroval,

vyčkával. Klidně to mohla být přetvářka, lest, na kterou ho chtěl Hugo nacytat, aby ukolébal jeho ostražitost a o to silněji udeřil. Ale když mu vypadl klacek z ruky a tvář mu zkroutila křečovitá grimasa, napětí z Darka spadlo. Pochopil, že boj skončil. Rychle posbíral vysypané učebnice, nastrkal je zpět do aktovky a s pohledem stále přilepeným k Hugovi začal couvat podél zídky.

„To máš za to!“ křikl. Slyšel ve vlastním hlase provinilý tón, který ho rozčiloval. Jako kdyby to nebyl Hugo, kdo rvačku vyvolal.

„Polib si...“ zamumlal Hugo sotva slyšitelně přes sevřené zuby.

„Říkal jsem ti, že máš ségru nechat na pokoji! Jak na ni příště sáhneš, kopnu tě ještě víc! Přistaneš támhle v kyticích!“ Kývl hlavou k hřbitovu, kde se ježil les křížů a náhrobních kamenů, teď na jaře bohatě ozdobených květinami. Jednu z těch kytic tam před dvěma dny donesli s Emou. Omotala žluté tulipány křiklavou stuhou z lesklého papíru, kterou zavázala na mašli. Darkovi se stuha nelíbila a tušil, že se ani matce nelíbí, ale na tom nezáleželo.

„Zmiz, vole! Dej si padáka!“ ozval se Hugo, už ne tak slabým hlasem.

Darek raději zrychlil. Znal Hugovu urputnost a rychle se dobíjející baterie. Při jedné z dřívějších rvaček, která se odbývala za tratí, proti němu Hugo v samém závěru, kdy už všechno ukazovalo na Darkovo vítězství, vystartoval s takovou prudkostí, že společně spadli na kamenitý násep. Hugo si při té příležitosti zlomil malíček a Darkovi se rozbil mobil, který měl v zadní kapse kalhot. Od té doby si na Huga dával ještě větší pozor než dřív. Ne, po dalším kole opravdu netoužil. Kromě toho měl nejvyšší čas. Za pár minut bude Ema stát před školou, natahovat krk a otáčet hlavu zprava doleva jako slepice, která vyhlíží sousto.

Poskytovala Hugovi a dalším dětem nevyčerpatelný zdroj obveselení.

„Na, pipipi!“ volali na ni, kroutili krkem a kopírovali její škubavé pohyby. „Hele, žízala, pojd' si ji sezobnout!“

Autor: **Rudiš Jaroslav**

Název: **Konec punku v Helsinkách**

Nakladatelství: **Labyrint, 2010**

Soutěž a ocenění:

Cena Josefa Škoverckého 2011 – nominace

Anotace:

Román o poslední punkové generaci a o tom, co z ní po dvaceti letech zbylo.

Ole toho od života už moc nechce. Je mu čtyřicet, kouří, pije a večer stojí za pultem malého zaplivaného baru Helsinky v jednom východoněmeckém velkoměstě. Otlučený bar je poslední oázou pro jeho staré kamarády, lásky i potrhle štamgasty. Hlavního hrdinu pronásledují zakouřené vzpomínky a oči mladé dívky, která svou soukromou revoluci v rytmu punkových písní zaznamenává do autentického deníku. Román o popraskaných vztazích, neustávající touze a míjení, o světě, který se tak rychle proměňuje, že jsme mu už dávno přestali rozumět.

Zdroj: <http://www.kosmas.cz/knihy/156277/konec-punku-v-helsinkach/>

Ukázka:

Ježíš v brance, Madonna v útoku

Dny zvolna tečou. Dveře Helsinek se otevírají a zase zavírají a zem pod nimi se napíná a chvěje. Nikdo si nedokáže vzpomenout, jak dlouho už to vlastně trvá. Skleničky tančí v třísekundovém taktu a voda v trubkách hučí. Ole dodržuje celibát a odmítá se s Torstenem dál bavit o holkách. A také si všiml, že po stěně u baru běží další docela malá puklinka. Bulvárem duní tramvaje a těžké nákladáky vozí vytěženou hlínu, písek a šutry na kraj města. Tam vyrůstá kopec na sáňkování, hned vedle podobného kopce, kam po válce navozili hromady sutí. Ale tahle hora prý bude nakonec mnohem větší, protože dálnice pod městem má být šestiproudá.

Díval se z okna. Za Lenou, která se blížila na kole, vlála šála. Než se si uvědomil, kdo to je, stála před ním v modrém zimním kabátě s vysokým límcem, úzkých džínách a okopaných černých kozačkách. A než se na ni podíval podruhé, její kabát už ležel vedle přes židli a Lena si zapalovala cigaretu, kterou dokouří zase jen do poloviny.

„Zdá se mi, že naše město bude nejen golfový, ale taky lyžařský středisko. Kopců na sáňkování v týhle rovině není nikdy dost,“ řekla Lena. Bude poledne a Gabi se nabídne, že by mohla na stoly dát adventní výzdobu, docela malé věnečky, ale Ole nechce.

Helsinky přece nejsou žádný bavorský kostel. Pak si to rozmyslí a řekne, proč vlastně ne. Otevrou se dveře a dovnitř vlétne kousek zimy. Ole ví, kdo to je. Slyší, jak jde rovnou k baru, poznal by ho podle těžkopádné chůze, i kdyby byl slepý. Sáhne Italce na bok.

Má správnou teplotu. Naplní páku dvěma porcemi kávy, zacvakne ji, přisune dva šálky a zmáčkne tlačítko. Pak se otočí a řekne, nazdar Franku, a Frank řekne, nazdar Ole.

„Jak je?“

„Prosinec.“

Ole pustí muziku. A když je káva hotová, vezme oba šálky a postaví je na stůl. Jeden pro sebe, druhý přistrčí Frankovi. A mezi ně šoupne popelník. Je dvanáct, země pod jejich nohama se trochu zatřese a Gabi přinese talíř soljanky. Frank polévku pomalu jí, každou lžící pofouká, i když soljanka tak horká nikdy není. Ole míchá kávu a cítí, že na Frankovi je dneska něco divného. Pořád ta stejná bunda, kouty a džíny rozdrbané na kolena. Najednou si všimne velkého hnědého kufří, který Frank položil na židli vedle sebe. A taky si všimne, že Frank dneska není ospalý. Naopak, jako by ho něco nakoplo a vrátilo zpátky do tohoto světa, což nemusí být úplně výhra, ale je to alespoň nějaká jistota.

„Ty někam jedeš?“

„Dá se říct, že jsem dojel.“

„Tak to není nic nového.“

„Už je to hotový.“

„O čem to meleš, Franku?“

Ole přemýšlí, jestli Frankovi zase trochu víc nehráblo. Houbičkový král Frank ztrácel kontakt s realitou. Jestli se jejich kapela kvůli něčemu rozpadla, tak kdyby nebylo problému s Malcolmem, určitě by ji rozložily hulení

a houby. Frank se začal zpomalovat a jeho problémy jednu chvíli zaměstnaly nejvíč pět doktorů a nikdy se z toho úplně nedostal. Po jednom ostřejším psychedelickém výletě spadl ze schodů a probral se až za dva dny v nemocnici. Nejdříve ho odepsali a rovnou řekli, že se už nikdy neprobere. Ale Frank je Frank, a tak se probral.

„Byl jsem tam,“ řekl Olemu, když se za ním tenkrát zastavil.

„Kde?“

„Na druhém břehu. Doktor řek, že jsem prodělal klinickou smrt. Ten tunel se světlem na konci, jak se o něm vždycky žvaní, ten fakt existuje, taky jsem tím projel.“

„Hlavně, že si to přežil.“

„Ale jednu věc ti říct musím. Elvis tam není. Ani Sid a Nancy tam nejsou. Kde teda jsou, to se mě neptej.“

Od té doby byl Frank ještě zpomalenější, jenže ani to nebyl konec, protože o ten se postarala až Marta a její pošahaný liánový experiment se smrtí a zrozením. Svět se točí, on chodí na místě a nespí. Teď ale stojí před Olem, na čele má pořád jizvu z toho pádu ze schodů a úplně září, jako by sjel kilo koksu. Co má sakra v tom kufru?

Že by celou svou schízu zabalenou na cesty?

Frank vezme kufr a položí ho na stůl.

„Dějiny světa. Je to kompletní!“

„Cože?“

„Dějiny světa v tomhle kufru po dědovi.“

„Franku, je všechno v pohodě?“

„V tý nejlepší.“

Frank otevře kufr a ukazuje docela malé figurky uvnitř. Oči se mu ještě víc rozzáří. Ole je překvapený. Tohle totiž ještě nikdo nikdy neviděl. „Roky práce, ale stálo to za to. Nechceš si se mnou zahrát?“

„Já nevím... Za chvíli začnou chodit lidi.“

„Jen jeden zápas.“

Dřív se v Helsinkách hrálo hodně. Jednu chvíli tu dokonce byly tři fotbalky, ale pak Olemu začal ten randál vadit, a tak zůstal jen jeden. Spíš jako vzpomínka a dekorace. Je to ten, co kdysi měli ve zkušebně Automatu. „Hitler, Stalin, Churchill, Drákula, Nancy, Picasso, Ho Či Min, Luther, Leni Riefenstahl, Buddha, Matka Tereza, Einstein, Che Guevara, Johanka z Arku, Mohammed, Marlene Dietrich, Newton, Goethe, Sid Vicious, Madonna, Nietzsche, Ježíš. A víš proč? Protože všechno souvisí se vším,“ vytahuje Frank figurky jednu za druhou a oči mu září.

Ukazuje je Olemu i Gabi. A Leně s Ulrike, které probírají svoje holčičí věci. A ještě jedné důchodkyni z vedlejšího paneláku, vdově po armádním důstojníkovi, která se v Helsinkách pravidelně jednou za týden stavuje na čaj cestou ze hřbitova. Figurek je dvacet dva. „Dvě fotbalový jedenáctky, všechno můj osobní výběr. Diktátoři, demokrati, ikony popu, sportu i kultury. Dějiny lidstva si to teď rozdaj ve stolním fotbale. Hitler může hrát s Lutherem, Stalin s Drákulou, Ježíš s Matkou Terezou a jindy proti sobě. A víš proč? Protože záleží jen na tobě, jak to zamícháš. A stejně na konci zjistíš...“

„... že všechno souvisí se vším,“ skočil mu Ole do řeči.

„Přesně tak!“

Ole si vzpomněl, jak Frank chtěl po převratu studovat historii. Jenže to by si musel předtím dodělat maturitu, když ho taky vyhodili z gymplu za jejich cestu do Československa. A když hráli s kapelou, nebyl čas. A on si stejně na cesty bral vždycky historické knížky a pořád si v nich něco zaškrtával o dvacátém století, o tom čase melancholie, krutosti a tragikomické nahoty, jak jednou Frank řekl, a Ole doteď neví, jestli to byla jeho myšlenka, nebo nějaký citát. Nakonec Franka na světě začaly nejvíč zajímat houbičky a hulení.

Teď ale září a vykládá, jak mu figurky vysoustružil jeden starý fachman, šikovný strejda, co dřív dělal ve fabrice na minomety. Frank všem ukazuje, jak jdou úplně jednoduše nasadit do každého fotbalku, a vypráví, jak jim po večerech maloval barvičkami ksichtíky. Nejvíč práce mu vždycky daly vlasy. Hitlerova patka, lokny Marilyn a pak taky Ho Či Minovy fousy. „A to není všechno,“ září dál Frank, usrkne kafe a vytahuje dvaadvacet školních sešitů. Každý nadepsaný jménem jedné z jeho fotbalových postav. Rozdává je všem okolo, ale nikdo neví, co s tím. Frank listuje sešitem. „Sepsal jsem jejich kompletní životopisy a našel i spoustu zajímavostí. Věděl jsi, že Dracula se jmenoval rumunský parník, co zmizel v roce 1937 v Černém moři“

i s nákladem rumunského zlata? A taky pařížský hotel, kde přespával Pinochet a kde všechny prostitutky byly Rumunky?

Autor: **Ryšavý Martin**

Název: **Vrač**

Nakladatelství: **Revolver Revue, 2010**

Soutěž a ocenění:

Magnesia Litera 2011 – Litera za prózu

Cena Josefa Škoverckého 2011 – vítěz

Anotace:

Ústřední postavou prózy Vrač je bývalý režisér, který prošel řadou regionálních i experimentálních divadel a v současnosti je zaměstnán jako dispečer moskevských komunálních služeb. Jeho "životní inscenací" se stává očistný proud řeči, nepřetržitý tragikomický monolog o absurditě, která na scéně Ruska trvale režíruje lidské osudy.

Zdroj: <http://www.kosmas.cz/knihy/156148/vrac/>

Ukázka:

Klidně můžeš nakrájet ještě pár rajčat a zbytek té cibule, ať to všechno dojíme a uvolníme lednici. Babka zas nadávala, že jsme zabrali dvě přihrádky místo jedné, rozumíš... A teď se vrátíme o pětadvacet let zpátky, do roku šedesát, kdy Rjazaňské dramatické divadlo přicestovalo na pohostinské vystoupení do městečka Ačinsk. Pro Čecha je to nepředstavitelná vzdálenost, takže jen pro tvou orientaci: do Ačinska je to asi tak stejně daleko jako do Irkutska, neboli čtyři dny na cestě. No a v tom divadle pracovala jedna starší herečka, která už měla titul Zasloužilá umělkyně RSFSR a dvě skoro dospělé děti. Rozváděla se tehdy a žila na hromádce s mladým hercem ze stejného divadla. Tolja Bgašev se ten herec jmenoval, malinký plešatý človíček, který hrával komické role, typem takový Louis de Funés. A toho jednou, když v tom Ačinsku hráli nějakou hru a on měl dlouhou pauzu, protože vystupoval na začátku prvního dějství a potom až na konci druhého, napadlo odběhnout si z divadla do krámu pro chleba. Aniž si sundal kostým – byl to nějaký ruský prostonárodní šat – vyšel ven, přeběhl takové to typické náměstíčko sovětského maloměsta, kde vždycky stála budova místního úřadu, budova stranického výboru, divadlo a něčí pomník, a vešel do obchodu. Doslova a do písmene jen pro ten jeden bochník chleba, za deset kopějek. Když pak vycházel ven, srazil se přede dveřmi s nějakým místním opilcem, který začal blábolit kup mi flašku, brácho, nebo něco v tom smyslu. Bgašev mu povídá: Promiň, měl jsem s sebou jen deset kopějek na chleba... A jelikož ho opilec nechtěl pustit, tak ten náš komik, Louis de Funés Tolja Bgašev, vzal bochník a praštil ho tím bochníkem po hlavě: Dej pokoj, ty blboune... Z legrace, rozumíš, jen ho tak klepnul. Jakou asi ránu mu mohl dát bochníkem? Opilec ho pustil, Bgašev doběhl do divadla a v pohodě stihl svůj výstup, aniž měl tušení, co se dál před obchodem děje.

Opilec totiž ještě chvíli po úderu bochníkem vrávoral, potom ztratil docela rovnováhu a spadl na záda, přičemž krkem narazil na takovou tu ostrou železnou věc, která někdy bývá přede dveřmi veřejných budov a o kterou se pucujou boty. A ta věc mu jednoduše usekla hlavu. Aby té směly ovšem nebylo málo, ironií osudu napadlo zrovna chvíli před tím prvního tajemníka městského výboru strany přijít k oknu a zapálit si, přemýšleje zřejmě o blahu lidu a úloze komunistické strany v ačinských poměrech. Neboli tento významný muž všechno viděl: viděl, jak jakýsi podivně starorusky oblečený, jemu nepovědomý člověk praštil jiného člověka něčím po hlavě a utekl, načež postižený vrávoral, vrávoral, vrávoral, až nakonec spadl, následkem čehož přišel o hlavu. I zvedl tajemník telefon a spojil se s místním oddělením milice. Tolju Bgaševa samozřejmě po představení zabásli a později obvinili z ublížení na zdraví s následkem úmrtí, protože tak to formuloval korunní svědek a první tajemník strany v jedné osobě, a nikdo už to tudíž jinak formulovat nemohl. Tolja Bgašev dostal osm let! Tři dny nato rjazaňské divadlo opustilo Ačinsk, bez komika, pochopitelně.

Ale kupodivu také bez heroiny. Protože tahle dáma, starší minimálně o patnáct let než Bgašev, zůstala v Ačinsku, aby mu byla nablízku, rozumíš, v těch osmi následujících letech, která měl náš komik strávit dílem v lochu, dílem na nucených pracích jako dřevorubec. Co se přitom odehrávalo v duši ženy, která niterně poznala všechny klasické hrdinky světového repertoáru, to si sotva umíš představit. Je totiž jisté, že v

ruském divadle býval často herec vážen nikoli podle toho, jak hraje své role, ale podle toho, jak umí používat svůj talent v reálném životě, ve spojitosti s odbory, s partajními výbory i obyčejnou lidskou hierarchií v divadle a ve městě. Kdo je totiž v divadle pánem? Hlavní režisér? V jistém smyslu ano. Ale bývaly ženské, které dokázaly absolutně a přitom neformálně vládnout divadlu, některá přes postel, jiná přes magii, jiná zas praktikami téměř zločineckými, ničíc své sokyně na scéně tu špatně nahozenou replikou, tu vyměněnou rekvizitou, tu nastavenou nohou. A pro první dámu rjazaňského divadla určitě nebylo nic lehkého zůstat najednou v jiném divadle, v cizím prostředí a projít přes všechny tyhle žernovy jako nějaká novicka. Musela mít opravdu silnou motivaci! Láska? No jistěže, ale jaká láska? Já myslím, že hlavně mateřská a že velký vliv na její rozhodnutí měly neblahé události, spojené s jejími dvěma tehdy už dospělými syny: mladší nešťastně zahynul a ze staršího vyrostl lump. Moc špatný člověk to byl, hrozné věci vyváděl, ale o něm teď mluvit nebudeme, na věčnosti at' ho soudí, to není na nás. Podstatné je, že ta zoufalá žena přesměrovala svou lásku a energii k člověku, který byl v nouzi a potřeboval její pomoc. Tolja Bgašev zkrátka obsadil v jejím srdci místo zesnulého syna.

Dál to ovšem taky pokračovalo naprosto sovětsky. Přátelit se s hrdinami a hrdinkami divadelních souborů bývalo tenkrát pokládáno za velkou čest a nebylo nic divného, když všelijací doktoři, ředitelé všeho možného a partajní představitelé nosili herečkám květiny, sladkosti, kaviár a různé nedostatkové dárky klidně až domů. A jelikož ředitel zdejších trestaneckých táborů byl už dávno obdivovatelem hereckého umění rjazaňské heroiny, nenechal si pochopitelně ujít příležitost osobně se s ní seznámit, když teď byla vlastně místní. Já s ním mnoho let potom mluvil na divadelní burze a Jurka Bgašev mi to měl za zlé, protože on toho člověka neměl rád. Blboun Jurka, vždyť díky němu vlastně přišel na svět, ten člověk totiž pro svou náklonnost a obdiv k jeho matce pomohl po několika letech jeho otci s obnovením procesu, v důsledku čehož byl nakonec změněn rozsudek, příznány polehčující okolnosti a komik Tolja Bgašev byl převeden na volnější režim, kdy už mohl pracovat a později víceméně načerno i žít mimo vězení, jen se musel dvakrát denně hlásit a nesměl opouštět město. Tak se stalo, že mohl počít syna a mohl i vystupovat v ačinském divadle, ačkoli oficiálně byl jakožto odsouzený přidělen na práci do chemičky. Pět let tam on i jeho žena hráli a pro divadlo to bylo požehnání, protože ona byla opravdu dobrá herečka a on byl dobrý komik. Já ho pamatuju, byl vážně jako Funés, rozumíš: udělá ksicht a všichni řvou směchy. Přes třicet mu bylo, když ho zavřeli, a jí bylo už pětáctyřicet, jestli ne víc!

No a tato nemláadá žena, navíc vystavená tolika těžkým životním zkouškám, které by mnohé zlomily, představ si: nejen porodila syna, ale byla v tomhle období nabita takovou silou, že strážný anděl, kterého mu darovala, učinil z něj za jeho života polobožskou bytost, jakou je v ruských pohádkách bohátýr Dobryňa Nikitič nebo Kostěj Nesmrtelný. Georgij Nesmrtelný, to byl přesně on! Vždyť jen počet smrtí, které přežil, se pohybuje někde kolem dvanácti, přesně to už nespočítám. Jeho anděl ho periodicky zachraňoval před kulkami, obuchy, noži, pěstmi, mrazem, ohněm i jedem, před pády do vln, pod auta i z oken, před uříknutím i uhranutím. Dvanáct smrtí Georgije Bgaševa, tak by se jmenoval román, který bych o něm napsal, kdybych to svedl, ale to jenom proto, že dvanáctka je dobré číslo a takový název dobře zní. Jinak kdybych chtěl být přesný, číslo v názvu by možná bylo vyšší. Nejméně dvanáctkrát byl ten člověk v situaci, ze které zkrátka nemohl vyjít živ a nikdo jiný na jeho místě by nevyšel, ale on se jako zázrakem zachránil! Tlupa chlapů ho tloukla železnými tyčemi – a že bylo za co ho, parchanta, tlouct! – a on to přežil! Padal a tonul a mrznul a dostával se do jednoho maléru za druhým, ale smrt ho zkrátka nebrala. Není divu, že časem začal sám ve svou nesmrtelnost věřit, což ho nakonec přivedlo k definitivní zkáze, blbouna jednoho... Takže zase tarotová dvaadvacítka, samozřejmě ve svém temném aspektu, jinak je tahle karta symbolem nejvyšší psychické úplnosti, vítězství a jistoty i nesmrtelnosti, která je ovšem osvobozením z pout egoismu, nikoli jeho triumfem, což Jurka nikdy nepochopil.

Autor: Stránský Jiří

Název: Tóny

Nakladatelství: Hejkal

Soutěž a ocenění:

Magnesia Litera 2012 – nominace za prózu

Anotace:

Novela českého spisovatele, známého především jako autora Zdivočelé země, vychází k jeho letošním osmdesátým narozeninám. Novela je "zarámována" rozhovorem vnučky, mladé klavíristky, s dědečkem, slavným skladatelem, a jejich společnou prací na zhudebnění novely Rozhovor (tato existující novela Jiřího Stránského je v Tónech dílem dědečkova přítele a bývalého "spolumukla"), ale jejím skutečným obsahem je dědečkův dlouhý život, jemuž vtiskly podobu jak dramatické zvraty dvacátého století s jeho dvěma katastrofami nacismem a komunismem, tak především celoživotní láska jeho ženy. Stylem i tématem připomíná jednu ze Stránského nejúspěšnějších knih, novelu Stařec a smrt.

Zdroj: <http://www.kosmas.cz/knihy/164472/tony/>

Ukázka:

Ukázka z knihy je dostupná na adrese:

http://www.kosmas.cz/knihy/166921/tony/ukazka/3107/tony-auto_preview.pdf

Autor: **Svěrák Zdeněk**

Název: **Nové povídky**

Nakladatelství: **Fragment**

Soutěž a ocenění:

Magnesia Litera 2012 – cena čtenářů

Anotace:

Soubor povídek Zdeňka Svěráka na nejrůznější téma s jeho typickou hravostí a humorem. V povídkách se jistě poznáte i vy, protože inspirací pro povídky je Zdeňku Svěrákovi právě život sám. Kdokoli z nás se mohl někdy v životě dostat do stejné situace jako hlavní hrdinové jednotlivých příběhů.

"Ptám se sám sebe, co to vlastně dělám, když píšu povídku. Jako bych našel pecku a dělal kolem ní třešeň. Nebo švestku. Podle toho, co seberu. Jádro každého příběhu jsem našel na cestě. Byl to třeba zážitek, s nímž se mi někdo svěřil, nebo jen věta zaslechnutá od vedlejšího stolu v restauraci. Moje práce spočívá v tom, že si představuju, co bylo před tím a co potom, a hledám v mateřštině slova, která dovedou vrátit dávno snědenému ovoci dužinu a šťávu. Kéž by vám to chutnalo." Zdeněk Svěrák

Zdroj: <http://www.kosmas.cz/knihy/163172/nove-povidky/>

Ukázka:

NÁKUP

Kdyby se teď felda prodala, dostali bysme nejmíň 200 tisíc, a nemuseli bysme tady v tom krámě koukat, co je o padesát halířů levnější. Ale to by taky nemoh jezdit na ty srazy veteránů, kde mu každé tu jeho lásku vokukuje a vychvaluje a dědek se nadouvá jako páv. Párkrát jsem na tom srazu byla. Naposledy v Mladý Boleslavi. Byly tři nad nulou a Bukovič pět kilometrů před městem stáh střechu, abysme přijeli v plný paradě. Měla jsem šátek na babku, ale z toho auta mě pak museli vyprošťovat, jak jsem byla zmrzlá na kost a ani grog v restauraci mě nezachránil a čtrnáct dní jsem proležela s průduškama.

A jsme u mraženého zboží. Mám ráda zmrzlinovou roládu POEZIE s nugátovou příchutí. Vydrží mi tejdén, protože si ji beru po kouskách jako sladkou odměnu za ten můj hořkej život. Jiná radost kromě té, že Bukovič zajde do garáže a já bejvám chvíli sama, už mi nezbyla. Odšoupnu skleněný dvířka a šáhnu si pro tu POEZII. „Už zase?“ plácne mě Bukovič přes ruku jako malou holku. „Co už zase? Žádnou nemám!“ řeknu. „Protože se ti celá roztekla a musel jsem ji vyhodit!“

„A proč se roztekla! Protože jsi vypnul lednici!“

„Ano, protože když je na balkóně mráz, nemusí běžet lednice. Víš, kolik má řádově spotřebu?“ ječel na mě, až se lidi otáčeli. „A víš, co stojí moje POEZIE? 47 korun! A tvoje pitomý prsíčka 80!“ řekla jsem a tu krabici jsem vyndala, a pevně ji tiskla na prsa, protože už jsem toho měla namouduši dost. Ale on mi ji vyrval, až jsem se zapotácěla a levou nohou jako by mi projela jehlice. Ježíšmarjá, vzala já jsem si dneska ten varfarin? Musím se doma podívat do té dávkovací krabičky. S tím lékem se musí opatrně, říkal doktor. Nesmí se toho brát moc, protože to má stejný složení jako jed na krysy. Mám první vycházku. Po vězeňským dvoře choděj tři ženský a já se k nim přidám.

„Taky vražda manžela?“ ptá se mě ta nejstarší.

„Taky,“ odpovím.

„A čím?“

„Práščkama,“ řeknu.

„Já kuchyňským nožem,“ řekne vězenkyně, zapálí si cigaretu a ještě se zeptá: „Taky jsi v cele sama?“

A já řeknu: „Ano, já potřebuju bejt sama.“

To s tím vězením není pravda. To já si někdy jen tak fantazíruju.

Autor: Šabach Petr

Název: S jedním uchem naveselo

Nakladatelství: Listen, 2011

Soutěž a ocenění:

Cena Josefa Škoverckého 2011 – nominace

Anotace:

Knížka povídek úspěšného autora obsahuje šest nejlepších textů, který vyšly v souborech Nakladatelství Listen (Miluj mě víc, Schůzky s erotikou, Tenkrát za totáče...) a čtyři nové. Zatímco starší povídky texty vynikají typicky šabachovským humorem a porozuměním pro city i vidění světa dospívajících, texty nové mají vážnější charakter a jejich hrdiny jsou dospělí.

Zdroj: <http://www.kosmas.cz/knihy/159608/s-jednim-uchem-naveselo/>

Ukázka:

O Lucii Stránský se šušvalo všelicos a jen pánbů ví, co z toho byla pravda a co ne. Ale spíš to byly, jak říkám, jenom kecy. Já sem se tím tenkrát zas až tak moc nezabějval, protože mně bylo necelejch třináct, což znamená spíš těch dvanáct, a zajímaly mě věci kolem letadel a tak a taky skutečnost, že se blíže Vánoce, a naše třída v tom období nacvičovala tuze legrační představení, v kterým sem hrál nějakou přiblblou roli. Tak dobře... hrál sem zajíce, no a co? Když tyhle věci berete s nadhledem, tak se to dá přežít. A to si pište, že já sem to s nadhledem bral, i když je fakt, že zase ne s takovým, s jakým bych to bral dneska, když o tom zhruba po roce uvažuju.

Autor: Šindelka Marek

Název: Zůstaňte s námi

Nakladatelství: Odeon

Soutěž a ocenění:

Cena Josefa Škoverckého 2011 – nominace

Anotace:

Soubor povídek Marka Šindelky překvapuje různorodostí shromážděných textů i sevřeností mířící k naší aktuálně žité současnosti. Jakkoliv se jeho tragikomické příběhy odehrávají v odlišných kontextech, s různou mírou vztahu k realitě, vždycky je charakterizuje pokus postihnout smysl lidské existence – být v banální každodennosti, bez vznešenosti, dokonce leckdy s posměchem. Literárně a stylisticky vybroušené texty se vyznačují filmovým viděním, přesnou zkratkou, přesvědčivou konstrukcí i nesmírně živým, ironickým, místy až černým humorem, přičemž autor se nebojí ostře kritizovat svět, v němž nejen žijeme, ale sami jej také tvoříme. Šindelka překvapil svou vyzrálostí a propracovaností, přesvědčivým zvládnutím řemesla a zároveň lehkostí, která je v rámci domácí produkce skutečným osvěžením.

Zdroj: http://www.magnesia-litera.cz/letosni_litera/vitezove

Ukázka:

Luk

„Nechtěl bys mi k tomu něco říct?“ zkusil to Petr. Trochu se od té marné věty zamlžilo čelní sklo. Jinak nic. Vlhkost se zmenšuje a ztrácí. Ztrácí se i význam, důvod těch slov. Ticho. Jemné konstantní otáčky motoru, dutý pohyb řadicí páky, vzdychnutí projíždějícího vozu. Vedle něj v periferním vidění syn. Opřený o sklo, hlavu zakloněnou, zvrácenou, rty bledé, sevřené, nepřístupný, cizí. Petr se pohledem vrátil na silnici. Jedou lesem. Prší. Stěrače se v pravidelném intervalu pohnou. Opíší oblouk, skřípne guma, čistá plocha se okamžitě začne plnit deštěm.

Autor: Šulc Jiří

Název: **Mosty do Tel Avivu**

Nakladatelství: **Knižní klub, 2010**

Soutěž a ocenění:

Cena Josefa Škoverckého 2011 – nominace

Anotace:

Druhá světová válka skončila.

Evropa je v troskách. V nouzových táborech se tísní statisíce Židů, kteří přežili koncentrační tábory, ale nemají kam jít. Středo- a východoevropské státy už jsou zpravidla ovládány Moskvou řízenými komunistickými stranami. Jedním z posledních ostrůvků je skomírající demokracie v Československu, přes které proudí židovští uprchlíci z pogromy zasaženého Polska. V této situaci přijíždí do Prahy Ehud Avriel, jeden z emisarů Židovské agentury v Palestině, se zdánlivě nesplnitelným úkolem – nakoupit zbraně, nezbytné k ubránění vznikajícího židovského státu. Zdá se, že jen na jeho úspěchu závisí osud Izraele. Jenže v Československu se neodvratně schyluje ke komunistickému převratu. Může vůbec odhodlaný, ale osamělý národ vybojovat svou nezávislost, jestliže jedinou jeho nadějí je stát, který nezávislost právě ztrácí?

Román *Mosty do Tel Avivu* popisuje skutečné i fiktivní osudy několika lidí, kteří spoluvytvářeli poválečnou podobu světa, i když se osobně většinou nesešli: židovské dívky Hadasy, prchající Evropou před vlnou pogromů, příslušníků pražské Státní bezpečnosti, zástupců britské SIS i nově vzniklé CIA v Praze, Vídni či Římě, bývalých pilotů RAF Ezera Weizmana a Borise Seniora, britských výsadkářů v násilím ovládané Palestině, ale i vedoucích československých komunistů Rudolfa Slánského a Klementa Gottwalda nebo posledního demokratického ministra zahraničí Jana Masaryka.

Podobně jako v předešlých úspěšných dílech se autorovi daří vynikajícím způsobem skloubit detailní znalost historických faktů s promyšlenou strategií prozaika. Výsledkem je napínavý román kombinující fiktivní špionážní příběh začínající studené války s přesně rekonstruovanými událostmi let 1946–1948.

Zdroj: <http://www.kosmas.cz/knihy/156174/mosty-do-tel-avivu/>

Ukázka:

Blížila se druhá hodina ranní, když tmu náhle prosvětloilo několik silných elektrických záblesků. „Jdeme na to,“ Orbach zahodil cigaretu a vyhoupl se do džípu. Ostatní ho následovali. Oba vozy se vyšplhaly do krátkého svahu před sebou a pak se vydaly táhlým svahem dolů, kde se bez přestání blýskalo. Zášlehy světel jasně osvětlovaly opuštěnou britskou přistávací dráhu a vzápětí i několik automobilů, které se k ní sjížděly z několika stran – pár džípů, dva další nákladáky a cisterna.

Dříve, než se jejich džíp dostal k ploše, vzduch se zaplnil řevem leteckých motorů. V okolní tmě mohl být matoucí, ale Weizmanův letecký šestý smysl ho nezklamal. Ohlédl se po zvuku přesně do míst, kde se o pár sekund později rozsvítily přistávací reflektory mohutného stroje. Obrovský a řvoucí stín se jim přehoupl nad hlavou a v záblescích výbojek se bezchybně snesl na přistávací dráhu. Weizman jasně rozeznával elegantní kontury čtyřmotorového Douglasu C-54 Skymaster, jednoho z mála transportních letadel, které mohly doletět do Bejt Darasu až z jakéhosi Žatce ve střední Evropě bez mezipřistání.

Všechny vozy zastavily na konci dráhy, kam vzápětí doroloval i skymaster. Okamžitě byla otevřena vrata transportního prostoru a posádky vozů se vrhly do jeho útrob, vytvořily živý řetěz a začaly vykládat jeho obsah.

Cisterna už stála před křídlem a muži z ní s pomocí posádky letounu natahovali hadice pro dotankování stroje.

Celá akce probíhala téměř beze slova. Padlo jen několik pozdravů s americkou posádkou a pár tlumených výkřiků radosti nad nákladem. Weizmanovi proudivy rukama bedny s puškami a kulomety a především zdánlivě nekonečný proud bedniček s municí. Žáda ho bolela, stejně tak ruce, ale bez oddechu podával náklad lidským řetězem dál, až náhle bylo letadlo prázdné a jeho vrata se zavřela. Muži naskákali do svých vozů a odjížděli, opět různými směry, zatímco skymaster s doplněným palivem se líně otočil, chvíli nehnutě stál, ale pak se jeho motory znovu rozeřvaly, stroj se začal sunout po dráze, nabíral rychlost, až se nakonec odlepil do země a pohltila ho tma.

ЧЕШКИ ЦЕНТЪР

ČESKÉ CENTRUM

Autor: Tretera Ivo

Název: *Vzpomínky na Bohumila Hrabala a na život vůbec*

Nakladatelství: Paseka, 2011

Soutěž a ocenění:

Cena Josefa Škoverckého 2011 – nominace

Anotace:

Paměti filosofa Iva Tretery jsou obrazem české intelektuální scény druhé poloviny 20. století. V popředí stojí spisovatel Bohumil Hrabal a okolo něj další osobnosti vědy, politiky a kultury. Na pozadí této "historické fresky" můžeme sledovat například řádění normalizátorů na Filosofické fakultě UK a Filosofickém ústavu ČSAV. Poprvé jsou zde uveřejněny podrobnosti kolem likvidačního tažení proti profesorům L. Tondlovi a K. Kosíkovi. Ze všeho nejzajímavější je však bohatý, nejednou i dramatický život samotného autora.

Zdroj: <http://www.kosmas.cz/knihy/161148/vzpominky-na-bohumila-hrabala-a-na-zivot-vubec/>

Ukázka:

Ukázka z knihy je dostupná na adrese:

http://www.paseka.cz/photos/0000003197_20110926171320THUHEJQV.pdf

Autor: **Viewegh Michal**

Název: **Další báječný rok**

Nakladatelství: **Druhé město, 2011**

Soutěž a ocenění:

Cena Josefa Škoverckého 2011 – nominace

Anotace:

Po pětiletém odstupu se nejpopulárnější český spisovatel Michal Viewegh opět vrátil k žánru deníku. Na otázku Proč znovu deník? výmluvně uvádí:

„Za prvé doufám, že kromě nevyhnutelných banalit obsahují moje deníky i nějakou tu nebanální myšlenku, pravdivý postřeh, vtip, slovní hříčku, zajímavou situaci, autentický cit, otevřené doznání, nevšední setkání, veselou historku a tak dále. Za druhé: i já coby náruživý čtenář rád čtu deníky spisovatelů; kdyby vyšel v českém překladu například deník nejprodávanějšího současného španělského nebo norského spisovatele, rozhodně bych si ho přečetl. A do třetice: i kdyby nakrásně můj život banální byl, nemá snad čtenář právo mé deníky ignorovat?“

Další báječný rok je zajímavou osobní kronikou roku 2010, přinášející nebyvale detailní portrét nejznámějšího tuzemského autora.

Zdroj: <http://www.kosmas.cz/knihy/160815/dalsi-bajecny-rok/>

Ukázka:

V poště mimo jiné pozvánka na slavnostní předávání Ceny Karla Čapka (Ivanu Klímovi) pod záštitou pražského primátora. Seznam věcí, o něž kvůli Bémovi přicházím, se rozrůstá: před měsícem bazén a sauna, teď Klíma. Stejně tak nemůžu do Národní galerie (Knížák), do restaurace Kogo a o Vánocích do Špindlu (Klaus), na Vysočinu (Zeman) nebo do Toskánska (Řebíček a spol.) A tak dále.